

BAB 1 Kedatangan Kuasa Barat

BAHAGIAN A

1 B	2 C	3 A	4 A	5 D
6 A	7 C	8 C	9 A	10 B
11 D	12 C	13 B	14 C	15 D
16 D	17 B	18 D	19 A	20 D

BAHAGIAN B

- 1 (a) F1 Jajahan [1m]
F2 Daerah [1m] [2 × 1m]
- (b) F1 Terdapat dua jenis undang-undang [1m]
F2 Undang-undang tidak bertulis [1m]
F3 Undang-undang bertulis [1m]
F4 Undang-undang tidak bertulis ini dikenali sebagai adat [1m]
F5 Contoh undang-undang tidak bertulis ialah Adat Perpatih [1m]
F6 Contoh undang-undang bertulis ialah Hukum Kanun Melaka, Hukum Kanun Pahang [1m]
F7 Sarawak dan Sabah, peraturan hidup dan undang-undang berdasarkan hukum adat secara tradisi [1m] [Mana-mana 4 × 1m]
- (c) F1 Mewujudkan keamanan [1m]
F2 Keselamatan rakyat [1m]
F3 Keharmonian hidup [1m]
F4 Mengekalkan kedaulatan [1m]
F5 Melahirkan semangat cinta akan tanah air [1m]
F6 Mewujudkan perpaduan kaum [1m] [Mana-mana jawapan munasabah] [Mana-mana 4 × 1m]
- 2 (a) F1 Merupakan pendidikan awal atau asuhan dalam institusi keluarga [1m]
F2 Kanak-kanak diajar kemahiran seperti bercucuk tanam, menangkap ikan, bertukang dan menghasilkan kraf tangan [1m]
F3 Diajar ilmu agama, berpekeriti mulia, cara berkawan dan menjaga maruah [1m]
F4 Pendidikan tidak formal diberikan melalui pantun, syair, peribahasa, pepatah, pantang larang, cerita berbentuk teladan dan pengajaran [1m]
F5 Antara cerita yang diajarkan termasuklah Si Tanggung Anak Derhaka dan Anjing dengan Bayang-bayang [1m] [Mana-mana 2 × 1m]
- (b) F1 Di Sarawak, pendidikan formal dijalankan di masjid dan sekolah agama [1m]
F2 Kumpulan etnik beragama Islam mempelajari Pendidikan agama Islam seperti membaca al-Quran dan menulis menggunakan tulisan Jawi [1m]
F3 Mereka turut mempelajari cara melaksanakan ibadat [1m]
F4 Di Sabah, pendidikan secara formal amat terhad [1m]
F5 Etnik yang beragama Islam belajar membaca al-Quran dan menulis tulisan Jawi di surau, di pondok dan di rumah guru agama [1m] [Mana-mana 4 × 1m]
- (c) F1 Melahirkan warganegara cemerlang berminda kelas pertama [1m]
F2 Mewujudkan masyarakat yang matang [1m]
F3 Membentuk sebuah negara maju [1m]
F4 Mengatasi masalah buta huruf [1m]
F5 Membentuk sebuah negara maju [1m]
F6 Mampu bersaing dengan negara maju yang lain [1m] [Mana-mana jawapan munasabah] [Mana-mana 4 × 1m]
- 3 (a) F1 Emas [1m]
F2 Perak [1m]
F3 Rempah-ratus [1m]
F4 Bijih timah [1m] [Mana-mana 2 × 1m]
- (b) F1 Untuk mengisi bekalan air [1m]
F2 Untuk memudahkan kapal berlabuh [1m]
F3 Untuk mengisi bekalan makanan [1m]

- F4 Untuk mencari kemudahan membaiki kapal sebelum berlayar ke Canton [1m] [4 × 1m]
- (c) F1 Mengukuhkan sistem pertahanan negara [1m]
F2 Menyemarakkan semangat perpaduan dalam kalangan rakyat [1m]
F3 Menguasai pelbagai ilmu pengetahuan [1m]
F4 Mengukuhkan hubungan diplomatik dengan negara lain [1m]
F5 Bersikap kreatif dan inovatif [1m] [Mana-mana jawapan munasabah] [Mana-mana 4 × 1m]

- 4 (a) F1 Dapat membawa muatan yang banyak [1m]
F2 Perjalanan yang lebih cepat dan menjimatkan kos [1m]
F3 Penghantaran barang dagangan menjadi semakin mudah dan murah [1m] [Mana-mana 2 × 1m]
- (b) F1 'Beban Orang Putih' bermaksud tanggungjawab menyebarkan pengaruh dan tamadun mereka ke sebarang laut [1m]
F2 Mereka menggunakan berbagai-bagai slogan untuk mewajarkan tindakan mereka [1m]
F3 Mereka berhujah bahawa peradaban mereka lebih tinggi berbanding dengan kebudayaan penduduk yang dijajah bagi merasionalkan penjajahan mereka [1m]
F4 Menjadi tanggungjawab dan tugas mereka membantu dan memberikan kesejahteraan kepada peribumi di wilayah yang dijajah oleh mereka [1m] [4 × 1m]
- (c) F1 Mempelajari ilmu tentang selok-belok pentadbiran moden Barat [1m]
F2 Memodenkan sistem pertahanan tempatan terutama persenjataan [1m]
F3 Mengekalkan kestabilan politik negeri dengan mengelakkan perebutan kuasa dalam kalangan pemimpin [1m]
F4 Menyelesaikan masalah politik dalam kalangan pemimpin dengan segera supaya kuasa asing tidak berpeluang untuk campur tangan [1m]
F5 Menggubal undang-undang tubuh kerajaan bagi setiap negeri untuk mengelakkan kuasa asing mencadangkan undang-undang mereka yang dianggap moden [1m] [Mana-mana jawapan munasabah] [Mana-mana 4 × 1m]

BAHAGIAN C

- 1 (a) F1 Kestabilan negara kita dapat dilihat melalui hubungan dengan negara luar [1m]
F2 Hubungan berlaku dalam bentuk ekonomi, politik dan sosial [1m]
F3 Pemerintah di negara kita berjaya memanfaatkan hubungan dengan pedagang British dan Belanda untuk kepentingan negeri masing-masing [1m]
F4 Kebijaksanaan pemerintah menjalin hubungan diplomatik dan perdagangan menyebabkan mereka dapat meluaskan pengaruh, melindungi daripada ancaman musuh, memajukan ekonomi negeri dan menstabilkan sistem pemerintahan [1m] [4 × 1m]
- (b) F1 Negara kita kaya dengan bahan galian [1m]
C1 Bijih timah, emas dan perak [1m]
F2 Negara kita juga dikenali sebagai pusat pengeluaran sumber hasil hutan [1m]
C2 Rempah-ratus, damar dan rotan [1m]
F3 Kaya dengan hasil hutan [1m]
C3 Kayu-kayan, kapur barus, getah jelutong, damar, rotan, kayu gaharu dan kayu cendana [1m]
F4 Negara kita juga kaya dengan hasil laut [1m]
C4 Sirip ikan yu, timun laut, rumpai laut dan mutiara [1m]
F5 Masyarakat tempatan mempunyai sifat yang kreatif dan berkemahiran tinggi [1m]
H5 Mereka berjaya menghasilkan kraf tangan yang indah dan menarik daripada sumber alam [1m]
F6 Sistem ekonomi yang teratur [1m]
H6a Bijak mengeksploitasikan sumber alam semula jadi [1m]
H6b Melibatkan diri dalam aktiviti perdagangan [1m]
H6c Setiap negeri mempunyai kemudahan pelabuhan, mata wang, sistem percukaian dan sistem timbangan dan ukuran yang praktikal [1m]

- F7 Sistem pertukaran (barter) ditukar kepada penggunaan mata wang [1m]
 F8 Negeri Melayu banyak mengeluarkan wang daripada logam timah dan emas untuk urusan jual beli [1m]
 F9 Cukai yang dikenakan kepada pedagang asing menjadi sumber pendapatan pemerintah yang disalurkan untuk memakmurkan negeri [1m]
 [Mana-mana 8 × 1m]
- (c) F1 Menguasai pelbagai kemahiran [1m]
 F2 Melengkapkan diri dengan ilmu pengetahuan [1m]
 F3 Bersikap kreatif dan inovatif [1m]
 F4 Kerajaan perlu menggalakan pelaburan asing [1m]
 F5 Menambah bilangan tenaga mahir [1m]
 F6 Melakukan penyelidikan dan pembangunan [1m]
 F7 Mengeratkan hubungan diplomatik dengan negara-negara maju [1m]
 F8 Mengekalkan kedaulatan negara [1m]
 [Mana-mana jawapan munasabah]
 [Mana-mana 8 × 1m]

- 2 (a) F1 Serangan fizikal [1m]
 H1 Portugis dan Belanda menyerang secara fizikal [1m]
 C1 Belanda berperang dengan penduduk Pulau Pangkor, Johor dan Selangor [1m]
 F2 Mengadakan perjanjian [1m]
 H2 Perjanjian dengan Perak, Selangor untuk dapatkan bijih timah [1m]
 F3 Mengadakan pakatan [1m]
 H3 Pakatan dengan Johor untuk kalahkan Portugis di Melaka [1m]
 F4 Perjanjian dengan Inggeris [1m]
 H4 Perjanjian Inggeris-Belanda dimeterai [1m]
 [Mana-mana 6 × 1m]

(b) **Manipulasi**

- F1 British mendapatkan Singapura [1m]
 F2 Pada 1871, berlaku perebutan takhta di Perak [1m]
 H2a British menggunakan peluang ini untuk campur tangan [1m]
 F3 Kejadian lanun merompak kapal dagang British di Selangor dan menyerang rumah api di Tanjung Rachado menjadi alasan untuk British campur tangan [1m]
 F4 Konflik antara dua pembersar di Sungai Ujong, Negeri Sembilan menyebabkan British mengambil kesempatan untuk campur tangan [1m]

Pakatan

- F1 British mendapatkan Melaka [1m]
 F2 Menyaksikan Pakatan kuasa Barat, iaitu British dan Belanda memeterai Perjanjian Inggeris-Belanda 1824 [1m]
 H2 Melalui perjanjian ini, British berjaya mendapatkan Melaka, manakala Belanda memperoleh Bangkahulu [1m]
 [Mana-mana 6 × 1m]

- (c) F1 Kita perlu lebih cakna dengan perancangan strategik kuasa asing [1m]
 F2 Kita perlu sentiasa berwaspada dengan tindakan musuh yang secara bersembunyi cuba menggugat kedaulatan negara [1m]
 F3 Sikap kerjasama dan permuafakatan penting terutama dalam masyarakat majmuk [1m]
 F3 Kita perlu bijak menyusun strategi untuk mencapai cita-cita pada masa hadapan [1m]
 F4 Tidak bersikap mempercayai orang lain dalam menyelesaikan masalah kita [1m]
 F5 Sikap bertindak bersendirian dan mementingkan diri sendiri dalam menyelesaikan masalah akan menyebabkan kita mengalami kerugian [1m]
 F6 Kita perlu menanamkan rasa semangat cinta akan negara dan bangsa dalam diri [1m]
 F7 Kita perlu bersatu padu menyokong dasar kerajaan [1m]
 F8 Tidak mudah menjalinkan hubungan diplomatik dengan negara-negara asing [1m]
 [Mana-mana jawapan munasabah]
 [Mana-mana 8 × 1m]

BAHAGIAN B

- 1 (a) F1 Menjadi tempat persinggahan pedagang dari Lingga yang berdagang dengan Kedah [1m]
 F2 Tempat yang sering dikunjungi pedagang-pedagang Arab [1m]
 F3 Menjadi pelabuhan dagang bagi daerah serantau [1m]
 F4 Dibuka oleh orang Melayu dari Sumatera [1m]
 [Mana-mana 2 × 1m]
- (b) F1 Terletak di laluan perdagangan di antara India dan China [1m]
 F2 Dijadikan tempat membaiki kapal [1m]
 F3 Mendapatkan bekalan makanan dan minuman [1m]
 F4 Berlindung sementara menunggu peralihan angin monsun [1m]
 F5 Memudahkan penjelajahan ke rantau Asia Pasifik [1m]
 [Mana-mana 4 × 1m]
- (c) F1 Dapat menjadi pusat pengumpulan barang [1m]
 H1 Terutamanya teh yang mendapat pasaran baik di Eropah [1m]
 F2 Menjadi pusat persinggahan antarabangsa [1m]
 H2a Kedudukan yang strategik dilaluan perdagangan antarabangsa [1m]
 H2b antara China dan India [1m]
 F3 Menjadi pangkalan tentera British [1m]
 H3 Menghadapi persaingan Belanda di Alam Melayu [1m]
 F4 Menjadi pelabuhan entrepot [1m]
 H4a Membekalkan hasil tempatan kepada pedagang antarabangsa [1m]
 F5 Dapat membeli barang dari pedagang antarabangsa [1m]
 F6 Meningkatkan keuntungan dalam perdagangan [1m]
 [Mana-mana jawapan munasabah]
 [Mana-mana 4 × 1m]
- 2 (a) F1 Kedudukan strategik di pertengahan laluan perdagangan antara Timur dan Barat [1m]
 F2 Sesuai dijadikan tempat pengumpulan barang [1m]
 F3 Untuk dijadikan pelabuhan persinggahan [1m]
 F4 Sesuai dijadikan pangkalan tentera [1m]
 [Mana-mana 2 × 1m]
- (b) F1 Emas [1m]
 F2 Perak [1m]
 F3 Bijih timah [1m]
 F4 Rempah-ratus [1m]
 [Mana-mana 4 × 1m]
- (c) F1 Menyediakan kemudahan pelabuhan yang lengkap [1m]
 F2 Pelabuhan yang moden [1m]
 F3 Menyediakan teknologi moden [1m]
 F4 Memastikan pengurusan pelabuhan yang cekap [1m]
 F5 Pelabuhan yang dalam [1m]
 F6 Sistem komunikasi moden [1m]
 [Mana-mana jawapan munasabah]
 [Mana-mana 4 × 1m]
- 3 (a) F1 Persaingan perdagangan di Timur [1m]
 F2 Disebabkan perbezaan dasar perdagangan [1m]
 F3 Belanda mengamalkan dasar monopoli [1m]
 F4 Inggeris mengamalkan dasar perdagangan bebas [1m]
 F5 Dasar persahabatan Inggeris-Belanda di Eropah [1m]
 F6 Keperluan hidup saling kebergantungan antara satu sama lain [1m]
 F7 Faedah dari segi pertahanan [1m]
 [Mana-mana 2 × 1m]
- (b) F1 Tamatkan pertikaian antara British dengan Belanda [1m]
 F2 British menguasai Tanah Melayu dan Singapura di utara [1m]
 F3 Belanda menguasai Kepulauan Riau dan Lingga di selatan [1m]
 F4 British dapat meluaskan pengaruhnya di Tanah Melayu tanpa gangguan kuasa-kuasa Barat yang lain [1m]
 F5 British dapat menguasai Melaka, Johor dan Singapura [1m]
 F6 British dapat menguasai laluan perdagangan di Selat Melaka [1m]
 F7 British berjaya meluaskan "Tanah Jajahan Mahkota British" [1m]
 F8 British berpeluang meluaskan kuasa di negeri-negeri Melayu [1m]
 F9 Belanda memperoleh pelabuhan Bangkahulu [1m]
 [Mana-mana 4 × 1m]

BAB 2 Pentadbiran Negeri-Negeri Selat

BAHAGIAN A

1 C	2 C	3 B	4 C	5 A
6 D	7 B	8 A	9 C	10 C
11 A	12 A	13 D	14 C	15 A
16 A	17 D	18 B	19 B	20 A

- (c) F1 Alam Melayu terbahagi kepada dua lingkungan pengaruh Barat [1m]
 F2 Selat Melaka dan Selat Singapura dijadikan sempadan memisahkan kuasa [1m]
 F3 Mewujudkan entiti geopolitik baharu [1m]
 F4 Tanah Melayu di bawah pengaruh British [1m]
 F5 Wilayah pengaruh Belanda dikenali Hindia Timur Belanda [1m]
 F6 Menjadi asas kepada sempadan Malaysia dan Indonesia pada hari ini [1m]
 F7 Empayar Kesultanan Johor-Riau berpecah-belah [1m]
 F8 Johor dan Singapura menjadi tanah jajahan British [1m]
 [Mana-mana 4 × 1m]

- 4 (a) F1 Melaka [1m]
 F2 Pulau Pinang [1m]
 F3 Singapura [1m]
 [Mana-mana 3 × 1m]
 (b) F1 Menjimatkan kos pentadbiran [1m]
 F2 Menyeragamkan pentadbiran [1m]
 F3 Mengusai perdagangan di Selat Melaka [1m]
 F4 Menjadikan Negeri-Negeri Selat pusat pengumpulan hasil dari Alam Melayu [1m]
 F5 Menggalakkan pelaburan dari saudagar British [1m]
 [Mana-mana 3 × 1m]
 (c) F1 Mempertahankan keistimewaan yang ada di negara kita dari dicerobohi oleh orang asing [1m]
 F2 Membentuk pentadbiran yang sistematik bagi melindungi kepentingan negara kita [1m]
 F3 Melahirkan masyarakat yang kreatif dan inovatif [1m]
 F4 Menguasai teknologi dan kemahiran yang baharu [1m]
 F5 Menguasai ilmu sains yang membangunkan negara [1m]
 F6 Membentuk jati diri yang positif [1m]
 [Mana-mana jawapan munasabah]
 [Mana-mana 4 × 1m]

BAHAGIAN C

- 1 (a) F1 Pusat pengumpulan barang [1m]
 H1a British perlukan barangan dari China terutama teh yang mendapat pasaran baik di Eropah [1m]
 H1b China tidak mahu barangan British, sebaliknya mahu emas, perak, bijih timah dan rempah-ratus sebagai tukaran [1m]
 H1c British perlukan pusat pengumpulan barang yang telah diperolehi di Alam Melayu untuk ditukarkan dengan teh dari China [1m]
 F2 Pelabuhan persinggahan [1m]
 H2a British perlu pelabuhan persinggahan di laluan perdagangan India China [1m]
 H2b Tempat baik kapal, dapatkan bekalan makanan/minuman [1m]
 H2c Tempat perlindungan sementara menunggu peralihan angin monsun [1m]
 H2d Memudahkan penjelajahan ke rantau Asia Pasifik [1m]
 F3 Pangkalan tentera [1m]
 H3a Pangkalan tentera di Bombay sukar mengawal petempatan British di Madras [1m]
 H3b British perlu pangkalan tentera yang strategik untuk pertahankan petempatan di India daripada ancaman tentera Perancis [1m]
 H3c British juga menghadapi saingan Belanda di Alam Melayu [1m]
 [Mana-mana jawapan munasabah]
 [Mana-mana 4 × 1m]
 (b) F1 Kesultanan Melayu Melaka merupakan kerajaan Alam Melayu yang unggul pada abad ke-15 [1m]
 H1a Melaka menjadi pusat pengumpulan hasil bijih timah di Negeri-negeri Melayu oleh Belanda [1m]
 F2 Pulau Pinang merupakan wilayah Kesultanan Kedah [1m]
 H2a Pulau Pinang menjadi tempat persinggahan pedagang dari Lingga yang berdagang dengan Kedah [1m]
 F3 Belanda menguasai Melaka tetapi lebih mengutamakan pelabuhan Betawi sebagai pusat perdagangan [1m]
 F4 Pulau Pinang menjadi pelabuhan dagang bagi daerah serantau terutama dengan Aceh di Sumatera [1m]
 H4a Batu Uban merupakan pelabuhan paling awal dibuka di Pulau Pinang [1m]
 H4b Batu Uban sering dikunjungi pedagang Arab [1m]
 H4c Batu Uban dibuka oleh orang Melayu [1m]
 F5 Pada 1511, Melaka diserang oleh Portugis [1m]

- H5a Melaka menjadi tanah jajahan Belanda setelah Belanda mengalahkan Portugis dengan bantuan Kesultanan Johor-Riau [1m]
 [Mana-mana 8 × 1m]
 (c) F1 Pemimpin yang berpandangan jauh [1m]
 F2 Pemimpin yang berwawasan [1m]
 F3 Pemimpin yang tidak mementingkan diri sendiri [1m]
 F4 Pemimpin yang sanggup berkorban demi menjamin kedaulatan negara [1m]
 F5 Pemimpin yang membangkitkan semangat nasionalisme [1m]
 F6 Pemimpin yang tidak belot jika hilang kuasa [1m]
 F7 Pemimpin yang menghormati raja [1m]
 F8 Pemimpin yang tidak mengamalkan rasuah [1m]
 F9 Pemimpin yang berintegriti tinggi [1m]
 [Mana-mana jawapan munasabah]
 [Mana-mana 8 × 1m]

- 2 (a) F1 Sultan Mahmud III mempunyai dua orang putera [1m]
 F2 Putera sulung merupakan Tengku Hussein [1m]
 F3 Putera bongsu ialah Tengku Abdul Rahman [1m]
 F4 Pada 1812, Sultan Mahmud Shah III mangkat [1m]
 F5 Tengku Abdul Rahman hadir semasa pemakaman almarhum sultan di Lingga [1m]
 F6 Tengku Hussein tidak dapat menghadiri diri semasa pemakaman [1m]
 F7 kerana berada di Pahang Ketika itu [1m]
 F8 Tengku Abdul Rahman dilantik sebagai Sultan Johor-Riau [1m]
 F9 Mendapat pengiktirafan orang Bugis dan Belanda [1m]
 F10 Tengku Hussein berundur dan menetap di Riau setelah diketepikan [1m]
 [Mana-mana 6 × 1m]
 (b) F1 Perjanjian antara Stamford Raffles dengan Sultan Hussein dan Temenggung pada 6 Februari 1819 [1m]
 F2 Petempatan British di Singapura diiktiraf [1m]
 F3 British menaikkan bendera Union Jack di Singapura pada 13 Februari 1819 [1m]
 F4 William Farquhar dilantik sebagai Residen Singapura yang pertama [1m]
 F5 Perjanjian antara Residen Singapura, John Crawfurd dengan Sultan Hussein dan Temenggung pada 2 Ogos 1824 [1m]
 F6 Singapura diserahkan kepada British buat selama-lamanya [1m]
 F7 Sultan dan Temenggung hilang kedaulatan ke atas Singapura [1m]
 F8 Sultan dan Temenggung dibayar pampasan dan pencen bulanan [1m]
 [Mana-mana 6 × 1m]
 (c) F1 Sentiasa mempertahankan kedaulatan negeri [1m]
 F2 Berjuang menentang pendudukan penjajah [1m]
 F3 Persengketaan membuka ruang kepada manipulasi kuasa luar [1m]
 F4 Sentiasa berwaspada terhadap muslihat kuasa luar [1m]
 F5 Menjaga kedaulatan sultan [1m]
 F6 Mematuhi warisan budaya [1m]
 F7 Bertolak ansur demi kepentingan negara [1m]
 F8 Tidak mudah terpedaya dengan perjanjian kuasa luar [1m]
 [Mana-mana jawapan munasabah]
 [Mana-mana 8 × 1m]

BAB 3

Pentadbiran Negeri-Negeri Melayu Bersekutu

BAHAGIAN A

1 B	2 C	3 C	4 C	5 D
6 A	7 D	8 C	9 D	10 A
11 B	12 D	13 D	14 B	15 A
16 A	17 A	18 D	19 A	20 A

BAHAGIAN B

- 1 (a) F1 Akhir abad ke-19, Lembah Kinta muncul sebagai pengeluar utama bijih timah dunia [1m]
 F2 Perkembangan kegiatan perlombongan bijih timah menyebabkan kemunculan bandar [1m]
 F3 Antara bandar yang muncul ialah Gopeng, Ipoh, Batu Gajah dan Kampar [1m]

- F4 Pada 1870-an, Sultan Ismail mengusaha dan memajukan kawasan perlombongan baharu di Lembah Kinta [1m]
 F5 Muncul bandar Papan dan Pangkalan Peguh [1m]
 [Mana-mana 3 × 1m]
- (b) F1 Larut [1m]
 F2 Lembah Kinta [1m]
 F3 Jugra [1m]
 F4 Kuala Lumpur [1m]
 F5 Lukut [1m]
 [Mana-mana 3 × 1m]
- (c) F1 Pandai memanfaatkan kekayaan hasil bumi [1m]
 F2 Bersyukur dengan kekayaan hasil bumi [1m]
 F3 Berusaha meningkatkan kebolehan diri [1m]
 F4 Berpandangan jauh [1m]
 F5 Rajin berusaha [1m]
 F6 Kreatif [1m]
 [Mana-mana jawapan munasabah]
 [Mana-mana 4 × 1m]
- 2 (a) F1 Manipulasi [1m]
 F2 Desakan dan paksaan kepada Raja-raja Melayu menerima perlindungan British [1m]
 F3 Mengadakan perjanjian dengan pemerintah tempatan [1m]
 [Mana-mana 2 × 1m]
- (b) F1 Pada tahun 1888, berlaku kematian seorang lelaki berbangsa Cina bernama Goh Hui [1m]
 F2 Telah ditikam di pekarangan istana [1m]
 F3 British mendakwa Goh Hui ialah rakyat British [1m]
 F4 Sultan diminta bertanggungjawab atas kematian rakyat tersebut [1m]
 F5 Sultan Pahang dipaksa menerima perlindungan British [1m]
 F6 Dengan alasan Sultan tidak mampu mewujudkan keadilan dan ketenteraman awam [1m]
 [Mana-mana 4 × 1m]
- (c) F1 Mewujudkan kestabilan politik [1m]
 F2 Membuat rundingan atau musyawarah [1m]
 F3 Memupuk patriotisme dalam kalangan rakyat [1m]
 F4 Mengukuhkan perpaduan kaum [1m]
 F5 Memantapkan sistem pertahanan negara [1m]
 F6 Mengelakkan daripada masuk anasir-anasir luar [1m]
 [Mana-mana jawapan munasabah]
 [Mana-mana 4 × 1m]
- 3 (a) F1 Menasihati Raja-raja Melayu dalam semua hal ehwal pentadbiran [1m]
 F2 Kecuali berkaitan agama Islam dan adat Melayu [1m]
 F3 Semua nasihat hendaklah diikuti dan dipatuhi [1m]
 [Mana-mana 2 × 1m]
- (b) F1 Kedudukan sultan dan pembesar dikekalkan [1m]
 F2 Nasihat British mesti diterima [1m]
 F3 Sultan tidak lagi boleh membuat undang-undang seperti sebelumnya [1m]
 F4 Sultan dan pembesar kehilangan kuasa dalam pentadbiran dan pungutan cukai [1m]
 F5 Residen mengambil alih pentadbiran peringkat pembesar-pembesar dan negeri. [1m]
 F6 Peranan pembesar digantikan dengan pegawai-pegawai British [1m]
 F7 Sistem bercorak Barat menggantikan sistem pentadbiran tradisional [1m]
 [Mana-mana 4 × 1m]
- (c) F1 Sultan dan pembesar kehilangan kuasa [1m]
 F2 Sultan hanya berkuasa dalam agama Islam dan adat [1m]
 F3 Pembesar kehilangan kuasa mengutip cukai [1m]
 F4 Ketidakeragaman pentadbiran antara negeri-negeri yang melaksanakan Sistem Residen [1m]
 F5 Pembangunan yang tidak seimbang [1m]
 F6 Perbezaan undang-undang antara negeri [1m]
 [Mana-mana jawapan munasabah]
 [Mana-mana 4 × 1m]
- 4 (a) F1 Raja-raja Melayu [1m]
 F2 Pesuruhjaya Tinggi British [1m]
 F3 Residen Jeneral [1m]
 F4 Residen British [1m]
 [Mana-mana 2 × 1m]
- (b) F1 Memberikan ruang kepada British untuk mengawal undang-undang [1m]
 F2 Memberikan ruang kepada British untuk mengawal kewangan British [1m]

- F3 Memberikan kuasa pentadbiran kepada Pesuruhjaya Tinggi British [1m]
 F4 Menjejaskan kewibawaan Raja-raja Melayu yang diletakkan sebagai ahli biasa [1m]
 [Mana-mana 4 × 1m]
- (c) F1 Sentiasa menghargai kestabilan dan kemakmuran negara [1m]
- H1 Negara yang stabil dan makmur membolehkan negara kita dapat merealisasikan proses pembangunan dan pemodenan negara dengan lancar [1m]
 F3 Jangan terlalu mempercayai janji kuasa asing [1m]
 F4 Sentiasa berwaspada dengan muslihat kuasa asing jika mereka ingin menghulurkan bantuan [1m]
 F5 Rakyat hendaklah mempunyai semangat cintakan negara dan sentiasa menjaga kedaulatan negara [1m]
 F6 Sentiasa berjaga-jaga dengan tindakan musuh yang cuba menggugat kedaulatan negara [1m]
 [Mana-mana jawapan munasabah]
 [Mana-mana 4 × 1m]

BAHAGIAN C

- 1 (a) F1 Perlombongan bijih timah diusahakan oleh orang Melayu di lembah-lembah sungai [1m]
 F2 Bagi kegunaan tempatan dan diperdagangkan [1m]
 F3 Pembesar Melayu memperoleh kawasan pegangan melalui surat tauliah daripada sultan [1m]
 F4 Punca pendapatan utama ialah perdagangan bijih timah [1m]
 F5 Sultan menerima bahagiannya hasil daripada perdagangan bijih timah [1m]
 F6 Perdagangan bijih timah di bawah pengawasan pembesar Melayu [1m]
 F7 Merupakan pemilik lombong yang membekalkan semua keperluan perbelanjaan [1m]
 [Mana-mana 4 × 1m]
- (b) F1 Lokasi emas di Pahang ialah Hulu Pahang di sekitar Sungai Tembeling, Sungai Jelai dan Sungai Semantan [1m]
 F2 Kawasan-kawasan penting seperti Raub, Tui, Tersang, Selinsing, Penjom, Kechau dan Hulu Dong [1m]
 F3 Perkembangan kegiatan emas pada abad ke-16 dan ke-17 [1m]
- H3a Dijalankan oleh orang Melayu, orang Asli dan orang Minangkabau [1m]
 H3b Menggunakan kaedah mendulang dan melampam [1m]
 F4 Pada abad ke-18, kekayaan emas menarik kehadiran orang Cina dari Kelantan, Perak dan Negeri Sembilan [1m]
 H4a Menggunakan kaedah melampam [1m]
 F5 Pada abad ke-19, Sultan Ahmad memberikan konsensi kepada orang Eropah untuk memajukan kegiatan perlombongan di Pahang [1m]
- H5a Menggunakan kaedah lombong dedah dan lombong bawah tanah [1m]
 [Mana-mana 8 × 1m]
- (c) F1 Memesatkan pembangunan negara [1m]
 H1a Menggalakkan pelaburan dalam industri baharu [1m]
 H1b Memperkenalkan teknologi baharu [1m]
 C1 Dalam perindustrian negara. Contohnya, teknologi hijau [1m]
 F2 Menjadikan Malaysia sebagai sebuah negara industri [1m]
 H2a Meningkatkan kecukupan produktiviti [1m]
 H2b Sektor swasta mementingkan keuntungan [1m]
 H2c Memberikan barangan yang berkualiti dan perkhidmatan yang cekap [1m]
 C2a Melalui penggunaan teknologi baharu [1m]
 C2b Melahirkan tenaga kerja mahir. Contohnya, perkhidmatan dalam komunikasi [1m]
 H2d Hal ini menjamin kesejahteraan hidup rakyat dalam negara [1m]
 [Mana-mana jawapan munasabah]
 [Mana-mana 8 × 1m]
- 2 (a) F1 Gabungan Perak, Selangor, Negeri Sembilan dan Pahang membentuk sebuah persekutuan [1m]
 F2 Residen Jeneral sebagai ketua pentadbiran kerajaan persekutuan [1m]
 F3 Raja-raja Melayu menerima nasihat Residen Jeneral dalam semua perkara kecuali yang berkaitan dengan agama Islam dan adat Melayu [1m]
 F4 Kuala Lumpur menjadi pusat pentadbiran Negeri-negeri Melayu Bersekutu [1m]

- F5 Negeri-negeri Melayu Bersekutu dikenali sebagai Persekutuan 1896 [1m]
[*Mana-mana* 4 × 1m]
- (b) F1 Mengatasi kelemahan Sistem Residen [1m]
H1 Residen tiada garis panduan yang jelas untuk melaksanakan tugas [1m]
H1 Residen menjadi semakin berkuasa dalam Majlis Mesyuarat Negeri [1m]
H1 Raja dan pembesar Melayu tidak berpuas hati [1m]
H1 Kerana kehilangan kuasa dalam pentadbiran dan pungutan cukai [1m]
F2 Menyeragamkan pentadbiran [1m]
H2 Pentadbiran di Perak, Selangor, Negeri Sembilan dan Pahang tidak seragam kerana tidak mempunyai undang-undang sendiri [1m]
H2 Kemajuan ekonomi tidak seimbang [1m]
H2 British memerlukan pentadbiran yang cekap dan seragam [1m]
H2 Memudahkan eksploitasi ekonomi [1m]
F3 Menjamin keselamatan negeri [1m]
H3a Penggabungan membolehkan Negeri-negeri Melayu Bersekutu mempunyai pasukan keselamatan sendiri [1m]
H3b Menjaga keamanan tanpa mengharapkan bantuan luar [1m]
F4 Menangani masalah kewangan Pahang [1m]
H4a Menggabungkan negeri-negeri Melayu yang kaya [1m]
H4b Perak, Selangor dan Negeri Sembilan dapat membantu mengurangkan beban kewangan negeri Pahang [1m]
[*Mana-mana* 8 × 1m]
- (c) F1 Mengukuhkan semangat perpaduan [1m]
H1a Melalui kempen dan media sosial [1m]
F2 Mengutamakan kepentingan negara [1m]
H2a Memajukan politik, ekonomi dan sosial negara [1m]
F3 Memperkasakan sistem pendidikan negara [1m]
H3a Melalui mata pelajaran Sejarah, memupuk rasa cinta bangsa dan negara [1m]
F4 Mewajibkan penglibatan pelajar dalam unit beruniform di sekolah [1m]
F5 Menepis penyebaran berita palsu [1m]
H5a Menguatkuasakan undang-undang mengenai penulatan berita palsu [1m]
F6 Mengamalkan sikap berwaspada dalam membuat keputusan [1m]
F7 Menjaga keselamatan negara dari ancaman musuh [1m]
F8 Memantapkan sistem pentadbiran negara [1m]
H8a Kuasa luar tidak mempunyai alasan untuk campur tangan dalam pentadbiran negara [1m]
[*Mana-mana jawapan munasabah*]
[*Mana-mana* 8 × 1m]

BAB 4

Pentadbiran Negeri-Negeri Melayu Tidak Bersekutu

BAHAGIAN A

1 A	2 B	3 D	4 D	5 B
6 B	7 C	8 C	9 C	10 D
11 A	12 B	13 B	14 A	15 B
16 C	17 A	18 A	19 C	20 D

BAHAGIAN B

- 1 (a) F1 Sultan Mudzaffar Shah [1m]
F2 Kota Bukit Meriam [1m]
[2 × 1m]
- (b) F1 Undang-undang 1060H (1650) [1m]
F2 Tembera Dato' Seri Paduka Tuan 1075H (1667) [1m]
F3 Hukum Kanun Dato' Kota Setar, Adat Bunga Emas [1m]
F4 Adat Kebesaran, Pada Masa Tabal, Orang Besar [1m]
F5 Adat Meminang dan Undang-undang 1199H (1704) [1m]
[*Mana-mana* 4 × 1m]
- (c) F1 Dapat melicinkan urusan pentadbiran [1m]
F2 Mengekalkan kedaulatan negara [1m]
F3 Menjana pembangunan dan kemajuan negara [1m]
F4 Mengurangkan jenayah [1m]
F5 Meningkatkan sistem pertahanan negara [1m]
[*Mana-mana jawapan munasabah*]
[*Mana-mana* 4 × 1m]
- 2 (a) F1 Perancis [1m]
F2 Jerman [1m]
F3 Amerika Syarikat [1m]

- F4 Rusia [1m]
[*Mana-mana* 3 × 1m]
- (b) F1 Bagi Kedah dan Perlis, pertanian dan penternakan menjadi sumber bekalan makanan [1m]
H1 Diperlukan bagi memenuhi permintaan penduduk Pulau Pinang yang dikuasai oleh British [1m]
F2 Bagi Kelantan dan Terengganu pula, aktiviti pembuatan seperti pertukangan dan pembinaan kapal menjadi sangat penting [1m]
H2 Kedua-dua negeri ni menjadi pembekal pelbagai barang dagangan kepada pedagang Singapura [1m]
[*Mana-mana* 3 × 1m]
- (c) F1 Memajukan bidang teknologi maklumat [1m]
F2 Kemajuan dalam bidang sains [1m]
F3 Menghasilkan pelbagai produk berkualiti [1m]
F4 Menyediakan pelbagai kemudahan pelabuhan [1m]
F5 Memperkasakan bidang pendidikan [1m]
F6 Melahirkan rakyat berminda kelas pertama [1m]
[*Mana-mana jawapan munasabah*]
[*Mana-mana* 4 × 1m]
- 3 (a) F1 Perjanjian Burney 1826 [1m]
F2 Perjanjian Sulit 1897 [1m]
F3 Perjanjian Sempadan 1899 [1m]
F4 Perjanjian 1902 [1m]
F5 Perjanjian Bangkok 1909 [1m]
[*Mana-mana* 3 × 1m]
- (b) F1 Ditandatangani pada 29 November 1899 [1m]
F2 Menetapkan sempadan di antara sempadan negeri Perak, Kelantan, Terengganu, Pahang dan Kedah [1m]
F3 Perjanjian ini menyelesaikan masalah sempadan di antara Perak (British) dan Reman (Siam) [1m]
[3 × 1m]
- (c) F1 Menikmati kebebasan bergerak [1m]
H1 Mendapat kebebasan bersuara [1m]
C3 Dapat mengutarakan pandangan berkaitan dengan pemerintahan negara [1m]
F2 Menjalankan aktiviti ekonomi tanpa halangan [1m]
H2 Meningkatkan taraf hidup [1m]
C2 Sumber kekayaan negara dapat digunakan untuk kepentingan rakyat [1m]
[*Mana-mana jawapan munasabah*]
[*Mana-mana* 4 × 1m]
- 4 (a) F1 Meneruskan sistem Jemaah Menteri [1m]
F2 Meneruskan Majlis Negeri [1m]
F3 Meneruskan peraturan yang terdapat dalam Undang-undang Tubuh Kerajaan [1m]
F4 Pembesar Melayu menjadi peneraju sistem pentadbiran negeri [1m]
F5 Pihak British membantu melalui peminjaman pegawai daripada Perkhidmatan Awam Negeri-negeri Melayu Bersekutu dan Negeri-negeri Selat [1m]
F6 Negeri-negeri ini mempunyai sistem perkhidmatan awamnya sendiri [1m]
F7 Kerajaan Kedah membuat perjanjian dengan kerajaan British yang menyatakan bahawa semua jawatan perkhidmatan awam hendaklah diisi dengan pegawai Melayu Kedah [1m]
[*Mana-mana* 2 × 1m]
- (b) F1 Penasihat British menentukan dasar pentadbiran negeri sehingga mengurangkan kuasa sultan dan pembesar [1m]
F2 Memperkenalkan jabatan-jabatan baharu di setiap negeri [1m]
F3 Mewujudkan pasukan polis [1m]
F4 Urusan pentadbiran negeri mula mengamalkan cara Barat [1m]
F5 Mahkamah sivil diperkenalkan [1m]
F6 Membawa masuk pegawai-pegawai British sebagai pegawai pentadbiran kerajaan [1m]
[*Mana-mana* 4 × 1m]
- (c) F1 Menjamin kemajuan negara [1m]
F2 Membolehkan bersaing dengan negara yang lain [1m]
F3 Mengekalkan keharmonian negara [1m]
F4 Menjamin kestabilan politik [1m]
F5 Meningkatkan ekonomi negara [1m]
F6 Mengelakkan campur tangan kuasa asing [1m]
[*Mana-mana jawapan munasabah*]
[*Mana-mana* 4 × 1m]

BAHAGIAN C

- 1 (a) F1 Jerman berusaha mendapatkan Langkawi [1m]
 F2 Amerika Syarikat berhasrat meluaskan pengaruhnya di Terengganu [1m]
 F3 Perancis berminat meluaskan kuasa ke Segenting Kra [1m]
 F4 Rusia ingin membuka petempatan di Ujung Salang [1m]
 [4 × 1m]
- (b) F1 Negeri Melayu mempunyai hubungan yang rapat dengan Siam [1m]
 H1a Perlis, kedah, Kelantan dan Terengganu [1m]
 H1b Bagi Siam, negeri-negeri ini di bawah naungannya [1m]
 H1c Dikehendaki menghantar bunga emas dan perak setiap tiga tahun sekali [1m]
 H1d Tanda pertuanan Siam [1m]
 H1e Kepatuhan kepada kuasa Siam [1m]
 F2 Pengaruh Siam ke atas negeri-negeri ini kurang menyenangkan British [1m]
 H2 Matlamat British memastikan laluan perdagangan antara China dan India dalam keadaan selamat [1m]
 F3 Menyedari konfrontasi secara bersemuka akan merugikan [1m]
 H3a British menggunakan strategi perjanjian bagi meluaskan kuasa [1m]
 H3b Sejak 1826, terdapat beberapa siri perjanjian melibatkan British dan Siam [1m]
 H3c Menyentuh hal ehwal negeri-negeri Melayu [1m]
 F4 Perjanjian diakhiri dengan Perjanjian Bangkok 1909 [1m]
 H4 Membolehkan British meluaskan kuasa di Perlis, Kedah, Kelantan dan Terengganu [1m]
 [Mana-mana 8 × 1m]
- (c) F1 Mengukuhkan sistem pertahanan negara [1m]
 F2 Mengukuhkan perpaduan dalam kalangan rakyat [1m]
 F3 Memodenkan sistem pentadbiran negara [1m]
 F4 Mengadakan perjanjian persahabatan dengan kerajaan serantau [1m]
 F5 Menjalankan dasar tolak ansur [1m]
 F6 Berani mempertahankan hak [1m]
 F7 Mengutamakan perundingan [1m]
 F8 Tidak mudah berputus asa [1m]
 [Mana-mana jawapan munasabah]
 [Mana-mana 8 × 1m]
- 2 (a) F1 Berlakunya perkembangan pesat dalam ekonomi komersial terutamanya dalam sektor pertanian [1m]
 F2 Pemodenan Johor dalam pelbagai bidang sama ada pentadbiran, infrastruktur mahupun sosial yang membawa kemajuan dan kemakmuran yang menyeluruh [1m]
 F3 Kebijaksanaan dan kecekapan pemerintah [1m]
 F4 Kemunculan golongan pentadbir yang komited dan menjalankan tugas dengan berkesan bagi memakmurkan ekonomi Johor [1m]
 [4 × 1m]
- (b) F1 Melalui perjanjian [1m]
 H1a Perjanjian 1855 antara Sultan Ali dengan Temenggung Ibrahim [1m]
 H1b Menyatakan sekiranya jajahan Kesang hendak dijual oleh sultan, hendaklah ditawarkan terlebih dahulu kepada British [1m]
 H1c Perjanjian Setia 1855, antara Johor dengan British [1m]
 H1d Menyebut bahawa Johor hanya akan menerima seorang ejen [1m]
 H1e Peranannya menyamai seorang pegawai Konsul [1m]
 H1f Lebih rendah daripada penasihat [1m]
 H1g Hal ehwal luar dikawal oleh British [1m]
 H1h Pada tahun 1879, Gabenor Negeri-negeri mencadangkan kepada British untuk menempatkan Residen British di Johor [1m]
 F2 Melaksanakan manipulasi [1m]
 H2a Memanipulasikan kedudukan kewangan Johor [1m]
 H2b Menawarkan pinjaman sebanyak 200 000 dolar kepada Johor [1m]
 H2c Membiayai pembinaan kereta api [1m]
 H2d Usaha ini tidak berjaya apabila cadangan tersebut tidak diterima [1m]
 H2e Menjelaskan ekonomi Johor [1m]
 H2f Pada 12 Mei 1914, Sultan Ibrahim menandatangani perjanjian dengan Sir Arthur Henderson Young, Gabenor Negeri-negeri Selat [1m]
 H2g Jawatan Konsul yang sebelumnya ditempatkan di Johor ditukarkan kepada Penasihat Am British [1m]
 [Mana-mana 8 × 1m]

- (c) F1 British akan menguasai sistem pentadbiran negara [1m]
 F2 Kemerdekaan negara akan terhalang [1m]
 F3 Jawatan tertinggi dikuasai oleh British [1m]
 F4 Ekonomi rakyat tempatan mundur [1m]
 F5 Pembangunan negara tidak akan berlaku [1m]
 F6 Kestabilan negara akan terjejas [1m]
 F7 Perpaduan dalam kalangan masyarakat akan terjejas [1m]
 F8 Menggugat keharmonian negara [1m]
 [Mana-mana jawapan munasabah]
 [Mana-mana 8 × 1m]

BAB 5 Pentadbiran Barat di Sarawak dan Sabah**BAHAGIAN A**

1 B	2 D	3 D	4 D	5 B
6 B	7 A	8 A	9 D	10 A
11 D	12 D	13 C	14 C	15 C
16 A	17 D	18 A	19 C	20 B

BAHAGIAN B

- 1 (a) F1 Sagu [1m]
 F2 Antimoni [1m]
 F3 Emas [1m]
 [Mana-mana 2 × 1m]
- (b) F1 Strategi ugutan dilakukan oleh James Brooke sebanyak dua kali [1m]
 H1a Pertama, terhadap Pengiran Raja Muda Hashim yang cuba berdolok-dalok dan tidak bersetuju dengan rundingan yang dilakukan sebelumnya, iaitu menyerahkan Sarawak kepadanya [1m]
 H1b Bagi mengatasinya, James Brooke menggugat Pengiran Raja Muda Hashim dengan bersedia menyerang kedudukan Pengiran Raja Muda Hashim di Kuching [1m]
 H1c Hal ini menyebabkan Pengiran Raja Muda Hashim bersetuju menyerahkan pemerintahan Sarawak kepada James Brooke [1m]
 F2 Ugutan kedua dilakukan secara tidak langsung kepada pemerintah Brunei, Sultan Omar Ali Saifuddin apabila James Brooke hadir ke Brunei diiringi oleh Angkatan tentera laut British [1m]
 H2a Kehadiran James Brooke adalah untuk mengesahkan penyerahan Sarawak seperti yang dilakukan oleh Pengiran Raja Muda Hashim [1m]
 H2b Tindakan James Brooke menyebabkan Sultan bersetuju mengesahkan penyerahan Sarawak tersebut [1m]
 [Mana-mana 4 × 1m]
- (c) F1 Bijak menggunakan sumber yang ada [1m]
 F2 Bijak merancang strategi [1m]
 F3 Mempunyai perancangan masa depan [1m]
 F4 Menguasai semua kemahiran [1m]
 F5 Amanah dalam pekerjaan [1m]
 F6 Mempunyai ciri-ciri kepimpinan yang berwibawa [1m]
 F7 Sentiasa mengamalkan sikap bekerjasama [1m]
 F8 Bijak memanfaatkan peluang yang ada [1m]
 F9 Memiliki semangat jati diri yang tinggi [1m]
 [Mana-mana jawapan munasabah]
 [Mana-mana 4 × 1m]
- 2 (a) F1 Sabah berada di tengah-tengah laluan perdagangan di antara China dan Singapura [1m]
 F2 Sabah juga berhampiran dengan laluan Pulau Palawan yang merupakan laluan maritim bagi kapal-kapal dagang untuk belayar ke China dan Jepun [1m]
 F3 Sabah penting dalam aktiviti perdagangan yang melibatkan kepulauan Sulu hingga New Guinea dan Australia [1m]
 F4 Pelabuhan-pelabuhan di sepanjang pantai barat dan timur Sabah merupakan pelabuhan semula jadi yang strategik [1m]
 F5 Kapal boleh berlabuh dengan selamat daripada tiupan angin monsun [1m]
 F6 Antara pelabuhan utama termasuklah di Teluk Gaya [1m]
 [Mana-mana 2 × 1m]
- (b) F1 Hasil-hasil ekonomi Sabah terutamanya sarang burung, sagu, rotan, getah perca, gamat, sirip ikan yu telah lama memasuki pasaran antarabangsa [1m]
 F2 Barangan ini didagangkan oleh masyarakat tempatan dengan pedagang-pedagang asing yang datang ke Sabah [1m]
 F3 Sarang burung mendapat permintaan tinggi dalam pasaran di China [1m]

- F4 Di kawasan dataran dan lembah pula, tanaman seperti indigo dan kapas subur [1m]
[4 × 1m]
- (c) F1 Memperluaskan kawasan pasaran [1m]
F2 Meningkatkan produktiviti [1m]
F3 Meningkatkan hubungan antarabangsa [1m]
F4 Menggalakkan kemasukan pelabur asing [1m]
F5 Menjamin keselamatan perairan negara bebas daripada ancaman lanun [1m]
F6 Mempelbagaikan kemudahan di pelabuhan [1m]
F7 Menjadikan pelabuhan bebas cukai [1m]
[*Mana-mana jawapan munasabah*]
[*Mana-mana 4 × 1m*]
- 3 (a) F1 Pembangunan ekonomi melalui eksploitasi sumber-sumber yang terdapat di Sabah [1m]
F2 Melindungi serta mempertahankan hak-hak masyarakat tempatan [1m]
[*Mana-mana 2 × 1m*]
(b) F1 SBUB menerima Penasihat British [1m]
F2 SBUB perlu memelihara adat resam, agama dan undang-undang penduduk tempatan [1m]
F3 SBUB hendaklah memerintah Sabah dengan adil dan saksama [1m]
F4 SBUB mesti melantik Pegawai Tadbir daripada pegawai yang diakui British [1m]
F5 SBUB tidak dibenarkan menyerahkan Sabah kepada pihak lain tanpa kebenaran British [1m]
[*Mana-mana 4 × 1m*]
(c) F1 Kedudukan yang strategik [1m]
F2 Kaya dengan sumber ekonomi [1m]
F3 Mempunyai pelabuhan semula jadi yang baik [1m]
F4 Menguasai sistem politik tempatan [1m]
F5 Menjamin penguasaan ekonomi [1m]
[*Mana-mana jawapan munasabah*]
[*Mana-mana 4 × 1m*]
- 4 (a) F1 Pembahagian wilayah [1m]
F2 Pengekalan golongan elit tempatan [1m]
F3 Pentadbiran berhierarki [1m]
F4 Pentadbiran berasaskan kaum [1m]
F5 Perundangan [1m]
[*Mana-mana 2 × 1m*]
(b) F1 Tiga kategori masyarakat dikelompokkan, iaitu Melayu, Iban dan Cina [1m]
H1a Orang Melayu dalam bidang pentadbiran [1m]
H1b Orang Cina dalam ekonomi [1m]
H1c Orang Iban dalam keselamatan dan ketenteraan [1m]
F2 Charles Brooke mewujudkan jawatan tertinggi masyarakat Iban, iaitu Temenggung [1m]
F3 Bagi Orang Cina, diwujudkan jawatan Kapitan dan Kangcu [1m]
[*Mana-mana 4 × 1m*]
(c) F1 Menghormati adat/budaya/bahasa/agama kaum lain [1m]
F2 Saling bekerjasama [1m]
F3 Mengamalkan sikap bertolak ansur [1m]
F4 Kunjung-mengunjungi antara satu sama lain [1m]
F5 Menghadiri majlis terbuka ketika perayaan pelbagai kaum di Malaysia [1m]
F6 Tidak membangkitkan isu-isu perkauman [1m]
[*Mana-mana jawapan munasabah*]
[*Mana-mana 4 × 1m*]

BAHAGIAN C

- 1 (a) F1 Pada peringkat awal, menjalankan aktiviti pengembaraan di antara Sarawak dan Singapura dengan Kapalnya Royalist [1m]
F2 Mendapat sokongan pihak British melalui angkatan tentera laut [1m]
F3 Menerima pelawaan Pengiran Raja Muda Hashim [1m]
H3a untuk menyelesaikan masalah di Sarawak [1m]
F4 Mengenakan syarat, iaitu Pengiran Raja Muda Hashim perlu menyerahkan Sarawak kepada beliau [1m]
F5 Membantu menyelesaikan masalah pemberontakan Dayak yang sedang Berlaku [1m]
F6 Sebagai ganjaran James Brooke telah diberikan gelaran Raja Sarawak oleh Raja Muda Hashim [1m]
H6a telah disahkan dan diperkenankan oleh Sultan Brunei [1m]
[*Mana-mana 4 × 1m*]

- (b) F1 Dua perjanjian terpenting yang berlaku pada 1841 dan 1842 [1m]
H1a Perjanjian 1841 diantara James Brooke dengan Pengiran Raja Muda Hashim [1m]
H1b James Brooke memerintah Sarawak dan menguasai hasilnya [1m]
H1c James Brooke harus menghormati dan memelihara undang-undang dan adat Melayu [1m]
H1d Perjanjian 1842 diantara James Brooke dengan Sultan Brunei, Sultan Omar Ali Saifuddin [1m]
H1e Sultan Brunei menyerahkan Sarawak dari kawasan Tanjung Datu ke Sungai Samarahan [1m]
H1f Semua hasil pendapatan kawasan ini diserahkan kepada James Brooke [1m]
H1g James Brooke hendaklah memberi ufti tahunan sebanyak 2,500 Dolar Sepanyol kepada Sultan Brunei [1m]
H1h Tidak boleh campur tangan dalam hal adat dan agama penduduk tempatan [1m]
H1i Tidak boleh dipindah milik tanpa kebenaran Sultan Brunei [1m]
H1j Sultan Brunei mengiktiraf James Brooke sebagai Raja Putih Sarawak [1m]
[*Mana-mana 8 × 1m*]
(c) F1 Mematuhi undang-undang [1m]
H1a Menjauhkan diri daripada kegiatan menyalahi undang-undang [1m]
C1 Kegiatan kongsi gelap/aktiviti haram [1m]
H1b Menjamin kestabilan politik negara dengan mendukung prinsip Rukun Negara [1m]
F2 Menunjukkan kesetiaan kepada raja dan negara [1m]
H2a Menjunjung kedudukan Yang di-Pertuan Agong sebagai Ketua Negara [1m]
H2b Menyokong hala tuju atau dasar yang dijalankan oleh pemimpin negara [1m]
C2 Tidak membuat demonstrasi jalanan [1m]
H2c Menerima kandungan perlembagaan negara yang dipersetujui bersama sebelum merdeka [1m]
[*Mana-mana jawapan munasabah*]
[*Mana-mana 8 × 1m*]
- 2 (a) F1 Pada tahap awal, hanya terdapat dua residensi [1m]
H1a iaitu Residensi Pantai Timur yang berpusat di Sandakan [1m]
H1b Residensi Pantai Barat yang berpusat di Jesselton [1m]
F2 Pada 1922, kawasan pentadbiran terdiri daripada lima residensi [1m]
H2a iaitu, Kudat, Pantai Barat, Pedalaman, Pantai Timur dan Tawau [1m]
H2b Kesemuanya berjumlah 17 daerah [1m]
F3 Setiap residensi diketuai oleh Residen [1m]
F4 Daerah pula diketuai oleh Pegawai Daerah [1m]
H4a Setiap Pegawai Daerah dibantu oleh Penolong Pegawai Daerah [1m]
F5 Kebiasaannya, Residen, Pegawai Daerah dan Penolong Pegawai Daerah berbangsa Inggeris atau Eropah [1m]
[*Mana-mana 4 × 1m*]
(b) F1 SBUB perlu memenuhi syarat piagam diraja [1m]
F2 Menghormati dan mempertahankan masyarakat peribumi [1m]
F3 Bagi menjamin pentadbiran yang baik, SBUB membahagikan ketua peribumi kepada kategori ketua yang diakui dan tidak diakui [1m]
F4 Ketua anak negeri diserapkan ke dalam sistem pentadbiran dan dibayar gaji [1m]
F5 Institusi peribumi utama ialah institusi ketua anak negeri, ketua kampung dan mahkamah anak negeri [1m]
F6 Ketua anak negeri bergaji akan memelihara keamanan, peraturan serta mengutip cukai kepala [1m]
F7 Ketua Anak Negeri juga digelar Orang Kaya-Kaya (O.K.K) membantu Pegawai Daerah menjalankan pentadbiran daerah [1m]
F8 Ketua Anak Negeri dilantik sebagai hakim Mahkamah Anak Negeri/mengurus cukai/pembantu majistret [1m]
[*Mana-mana 8 × 1m*]

- (c) F1 Sistem kesukuan Sabah masih berkekalan [1m]
 F2 Pentadbiran berdasarkan pegangan adat berkekalan [1m]
 F3 Undang-undang tradisional kekal [1m]
 F4 Hasil negara tidak dibawa keluar [1m]
 F5 Sabah akan menjadi lebih makmur [1m]
 F6 Keamanan dan kedaulatan negeri terjamin [1m]
 F7 Perpaduan rakyat berkekalan [1m]
 F8 Sabah akan menjadi antara negeri termaju di Malaysia [1m]
 [Mana-mana jawapan munasabah]
 [Mana-mana 8 × 1m]

BAB 6

Kesan Pentadbiran Barat Terhadap Ekonomi dan Sosial

BAHAGIAN A

1 C	2 B	3 A	4 D	5 D
6 A	7 A	8 A	9 B	10 B
11 C	12 C	13 A	14 A	15 D
16 B	17 D	18 C	19 C	20 B

BAHAGIAN B

- 1 (a) F1 Modal yang besar [1m]
 F2 Tanah yang luas [1m]
 F3 Pengeluaran dalam skala yang besar [1m]
 F4 Penggunaan teknologi moden [1m]
 F5 Penggunaan tenaga buruh yang ramai [1m]
 [Mana-mana 2 × 1m]
- (b) F1 Kegiatan melombong emas dijalankan di Sungai Segama oleh orang Cina [1m]
 F2 Syarikat Borneo Utara British membawa masuk pemodal Eropah yang memperkenalkan teknologi baharu dalam melombong emas [1m]
 F3 Arang batu dilombong di Silimponon, Sandakan dan Labuan [1m]
 F4 Perlombongan ini diusahakan oleh Syarikat Cowie Harbour Coal [1m]
 [4 × 1m]
- (c) F1 Agar tidak mudah terpengaruh dengan anasir luar [1m]
 F2 Dapat memastikan politik negara stabil [1m]
 F3 Pentadbiran negara dapat berjalan lancar [1m]
 F4 Dapat mengelakkan daripada peperangan/ rusuhan kaum [1m]
 F5 Dapat mengekalkan kedaulatan negara [1m]
 F6 Tiada campur tangan kuasa asing [1m]
 F7 Bebas mentadbir mengikut acuan negara sendiri [1m]
 [Mana-mana jawapan munasabah]
 [Mana-mana 4 × 1m]
- 2 (a) F1 Guthrie [1m]
 F2 Sime Darby [1m]
 F3 United Plantations [1m]
 F4 Harrisons & Crosfield [1m]
 F5 Boustead Buttery Estate [1m]
 [Mana-mana 2 × 1m]
- (b) F1 Dinasti Brooke tidak menggalakkan pembukaan ladang getah oleh syarikat asing bagi melindungi ekonomi penduduk tempatan daripada dieksploitasi oleh kapitalis Barat [1m]
 F2 Syarikat ini menanam modal dalam perladangan getah di Dahan, Bidi dan Sungai Samarahan [1m]
 F3 Syarikat Borneo Berhad sahaja diberikan kebenaran mengusahakan tanaman getah [1m]
 F4 Getah mula menjadi tanaman eskport Sarawak pada tahun 1910 [1m]
 [4 × 1m]
- (c) F1 Sumber pendapatan negara [1m]
 F2 Peluang pekerjaan [1m]
 F3 Membekalkan bahan mentah untuk sektor perkilangan [1m]
 F4 Menjadi bahan eksport [1m]
 F5 Membantu sektor perindustrian/ sektor pembuatan [1m]
 F6 Mengekalkan kehijauan persekitaran [1m]
 F7 Membekalkan kayu untuk industri berasaskan kayu [1m]
 F8 Membantu mengatasi kekurangan sumber kayu balak [1m]
 [Mana-mana jawapan munasabah]
 [Mana-mana 4 × 1m]

- 3 (a) F1 Ketua [1m]
 F2 Tandil [1m]
 F3 Mandur [1m]
 F4 Penyelia [1m]
 [Mana-mana 2 × 1m]
- (b) F1 Pembentukan masyarakat yang berbilang kaum [1m]
 F2 Wujud petempatan yang berbeza-beza mengikut kaum [1m]
 F3 Jenis pekerjaan yang berbeza mengikut kaum [1m]
 F4 Penggunaan bahasa yang berbeza dalam pertuturan [1m]
 F5 Tidak terdapat interaksi antara kaum [1m]
 F6 Tidak ada perpaduan antara kaum [1m]
 F7 Penyakit berjangkit merebak ke Tanah Melayu [1m]
 F8 Peningkatan jumlah penduduk [1m]
 [Mana-mana 4 × 1m]
- (c) F1 Kestabilan politik [1m]
 F2 Kemajuan ekonomi [1m]
 F3 Perkembangan sektor perindustrian [1m]
 F4 Kekurangan tenaga buruh [1m]
 F5 Keperluan pembantu rumah [1m]
 F6 Taraf hidup meningkat [1m]
 F7 Sikap rakyat tempatan [1m]
 F8 Kelemahan penguatkuasaan [1m]
 [Mana-mana jawapan munasabah]
 [Mana-mana 4 × 1m]
- 4 (a) F1 British berjaya meluaskan pengaruhnya ke Negeri-negeri Melayu Tidak Bersekutu (NNMTB) [1m]
 F2 Kemudian landasan kereta api dibina bagi menghubungkan seluruh Tanah Melayu [1m]
 F3 Penggunaan kereta api bertambah meluas daripada mengangkut bahan mentah kepada membawa penumpang [1m]
 [Mana-mana 2 × 1m]
- (b) F1 Perniagaan dan perdagangan antara bandar berkembang [1m]
 F2 Bandar-bandar baharu muncul sebagai pusat perniagaan [1m]
 F3 Berlakunya perubahan demografi masyarakat Malaysia [1m]
 F4 Perhubungan antara negeri dapat dibuat dengan pantas [1m]
 F5 Pentadbiran dapat dijalankan dengan lancar [1m]
 [Mana-mana 4 × 1m]
- (c) F1 Kestabilan politik dapat dikekalkan [1m]
 F2 Ekonomi dapat diperkukuhkan [1m]
 F3 Tidak ada pihak luar yang cuba campur tangan [1m]
 F4 Masyarakat dapat hidup dengan aman dan harmoni [1m]
 F5 Dapat mengelakkan perselisihan faham antara kaum [1m]
 F6 Bekerjasama menjaga kedaulatan negara [1m]
 [Mana-mana jawapan munasabah]
 [Mana-mana 4 × 1m]

BAHAGIAN C

- 1 (a) F1 Masyarakat Cina membuka sekolah di bandar atau tempat tinggal mereka [1m]
 F2 Kurikulum yang digunakan adalah berorientasikan kurikulum sekolah dari China [1m]
 F3 Guru yang mengajar dan buku-buku teks mereka juga dibawa dari China [1m]
 F4 Masyarakat Cina di negeri-negeri Selat pula lebih cenderung menghantar anak mereka ke sekolah Inggeris [1m]
 [4 × 1m]
- (b) F1 Di Sarawak, terdapat lebih daripada 20 buah sekolah didirikan oleh mubaligh [1m]
 H1a Antaranya termasuklah St. Thomas (Kuching), Sekolah St. Paul (Banting) dan Anglican St. Augustine School (Betong) [1m]
 H1b Sekolah St. Mary dan Sekolah St. Teresa ditubuhkan di Kuching untuk memberikan pendidikan kepada anak-anak perempuan [1m]
 F2 Sekolah Melayu pertama, Sekolah Abang Kassim di Kampung Jawa, Kuching pada tahun 1833 [1m]
 F3 Government Lay School (Sarawak National College) ditubuhkan di Kuching pada tahun 1903 [1m]
 F4 Madrasah Melayu (Malay College) ditubuhkan untuk melatih orang Melayu menjadi guru sekolah dan Native Officer pada tahun 1931 [1m]
 F5 Sekolah Cina ditubuhkan di Bau oleh orang Cina pada tahun 1870 [1m]
 F6 Di Sabah pula, mubaligh Kristian mendirikan beberapa sekolah seperti Sekolah Rendah St. Mary dan Sekolah Lelaki St. Michael [1m]

- F7 Mubaligh Kristian juga membina sekolah untuk kanak-kanak perempuan [1m]
 F8 SBUB membuka sekolah Melayu di Papar dan Kota Belud [1m]
 [8 × 1m]
- (c) F1 Memantapkan profesionalisme guru dengan menghadiri kursus [1m]
 F2 Menyediakan prasarana yang lengkap [1m]
 F3 Memantapkan pengurusan sekolah [1m]
 F4 Melakukan penambahbaikan terhadap kurikulum [1m]
 F5 Giat mengusahakan pelaksanaan kokurikulum untuk melahirkan pelajar yang kendiri [1m]
 F6 Mengurangkan masalah pelanggaran disiplin dalam kalangan murid [1m]
 F7 Perkongsian ilmu dengan negara luar [1m]
 F8 Memajukan teknologi di sekolah [1m]
 [Mana-mana jawapan munasabah]
 [8 × 1m]

- 2 (a) F1 Melayu [1m]
 H1 Ramai di kawasan kampung dan sebahagian menetap di kawasan bandar dan pekan [1m]
 C1 Sektor pertanian, perikanan, perniagaan, perusahaan, harta tanah, perbankan [1m]
 F2 Cina [1m]
 H2 Ramai di kawasan bandar dan pekan yang mempunyai banyak peluang ekonomi [1m]
 C2 Sektor pertanian, perniagaan, perusahaan, harta tanah, perbankan dan menjawat jawatan tinggi dalam kerajaan [1m]
 F3 India [1m]
 H3 Sebelum ini di kawasan perladangan tetapi telah berubah di kawasan pekan dan bandar [1m]
 C3 Sektor perladangan, pengangkutan dan pelbagai pekerjaan dalam sektor swasta dan kerajaan [1m]
 [Mana-mana 4 × 1m]
- (b) F1 British mengamalkan dasar pecah dan perintah [1m]
 H1a Pengasingan kaum mengikut kegiatan ekonomi dan kawasan [1m]
 C1a Kaum Cina di kawasan perlombongan bijih timah seperti Kuala Lumpur dan kaum India di kawasan perladangan [1m]
 H1b Mewujudkan jurang antara kaum [1m]
 F2 Kemunculan sistem pendidikan vernakular [1m]
 H2a Perkembangan sekolah mengikut kumpulan etnik masing-masing [1m]
 C2a Sekolah vernakular cina yang berorientasikan kurikulum sekolah dari China [1m]
 C2b Sekolah vernakular Tamil yang berorientasikan kurikulum sekolah dari India [1m]
 H2c Menjarakkan lagi jurang antara kaum [1m]
 [Mana-mana 8 × 1m]
- (c) F1 Mendapat pengiktirafan negara-negara luar [1m]
 F2 menguatkan benteng negara dengan wujudnya permuafakatan antara kaum [1m]
 F3 Kemajuan ekonomi akan berkembang dengan pesat kerana tiada perpecahan yang menghalang kemajuan negara [1m]
 F4 Tarikan kepada pelabur luar negara untuk melabur rentetan daripada perpaduan dan keamanan negara [1m]
 F5 Budaya, sejarah, warisan dan adat resam dapat dikekalkan dan disebar luas apabila suasana dalam sesebuah masyarakat itu tenteram [1m]
 F6 Digeruni dan disegani oleh negara luar [1m]
 F7 Peningkatan kemasukan pelancong [1m]
 F8 Negara akan kekal berdaulat tanpa perpecahan kaum [1m]
 [Mana-mana jawapan munasabah]
 [8 × 1m]

BAB 7 Penentangan Masyarakat Tempatan

BAHAGIAN A

1 B	2 D	3 B	4 D	5 A
6 C	7 C	8 A	9 C	10 B
11 D	12 D	13 A	14 B	15 D
16 C	17 D	18 A	19 A	20 C

BAHAGIAN B

- 1 (a) F1 Hilang hak mengutip cukai [1m]
 F2 Pembinaan balai polis oleh British tanpa pengetahuannya [1m]
 [2 × 1m]
- (b) F1 Pada tahun 1891, beliau melancarkan gerakan menentang British dengan bantuan Tok Gajah (Imam Perang Rasul) dan Mat Kilau [1m]
 F2 Pada tahun 1894, Dato' Bahaman dan pengikutnya menawan Kuala Tembeling dan Jeram Ampai [1m]
 F3 British bertindak balas menghantar Kolonel Walker dan berjaya menawan semula Jeram Ampai [1m]
 F4 Dato' Bahaman, Tok Gajah dan Mat Kilau berundur ke Kelantan dan Terengganu [1m]
 F5 Peristiwa ini menandakan berakhirnya Perang Pahang [1m]
 [Mana-mana 4 × 1m]
- (c) F1 Cinta akan negara [1m]
 F2 Tidak mudah berputus asa [1m]
 F3 Berani mempertahankan tanah air [1m]
 F4 Benci akan penjajah [1m]
 F5 Tidak mudah mengalah [1m]
 F6 Sentiasa berwaspada dengan anasir luar [1m]
 [Mana-mana jawapan munasabah]
 [Mana-mana 4 × 1m]
- 2 (a) F1 Setiap penduduk mesti melaporkan jumlah keluasan sawah padi yang dimiliki [1m]
 F2 Setiap tanah yang mempunyai keluasan 400 depa per segi dikenakan cukai sebanyak tiga kupang (30 sen) setahun [1m]
 F3 Semua pemilik tanah diwajibkan membayar cukai [1m]
 [Mana-mana 2 × 1m]
- (b) F1 Pejabat bayaran cukai terletak jauh dari tempat tinggal [1m]
 F2 Bayaran cukai hanya boleh dijelaskan pada waktu pejabat [1m]
 F3 Penduduk yang enggan membayar cukai akan ditangkap dan didenda [1m]
 F4 Cukai mesti dibayar di Pejabat Tanah sahaja jika gagal akan didenda dan dipenjara [1m]
 [4 × 1m]
- (c) F1 Memajukan ekonomi negara [1m]
 F2 Menjadi sumber pendapatan kerajaan [1m]
 F3 Membantu golongan yang memerlukan [1m]
 F4 Menyediakan kemudahan pendidikan, kemudahan kesihatan [1m]
 F5 Membina infrastruktur [1m]
 [Mana-mana jawapan munasabah]
 [Mana-mana 4 × 1m]
- 3 (a) F1 Muafakat [1m]
 F2 Membina kubu pertahanan [1m]
 F3 Penggunaan teknologi senjata [1m]
 F4 Perundangan [1m]
 [Mana-mana 2 × 1m]
- (b) F1 Menggunakan kubu pertahanan [1m]
 H1a Berjaya mematahkan serangan British pada peringkat awal penentangan kerana kekuatan kubu di Paroi dan kubu Bukit Putus [1m]
 H1b Kedua-dua kubu semula jadi tersebut terlalu ampuh untuk ditembusi oleh British kerana terletak di atas bukit yang tinggi [1m]
 H1c Terdapat halangan ranjau dan pokok tumbang di bahagian hadapan [1m]
 H1d Kawasan kubu tersebut berbukit bukau dan dikelilingi oleh hutan tebal [1m]
 [Mana-mana 4 × 1m]
- (c) F1 Jangan mudah terpengaruh dengan janji-janji kuasa asing [1m]
 F2 Harus menimba ilmu pengetahuan bagi menjamin kejayaan dalam perjuangan [1m]
 F3 Pentingnya perpaduan dan kerjasama antara pemimpin tempatan [1m]
 F4 Pentingnya kekuatan ekonomi dalam menjayakan sesuatu matlamat [1m]
 F5 Perlunya persiapan dan perancangan rapi sebelum bertindak [1m]
 [Mana-mana jawapan munasabah]
 [Mana-mana 4 × 1m]

- 4 (a) F1 Kerugian akibat peperangan [1m]
 F2 British lebih berhati-hati dalam sistem pentadbiran [1m]
 F3 British merombak semula skim penempatan pegawai [1m]
 F4 Pemantapan kuasa Barat [1m]
 [Mana-mana 2 × 1m]
- (b) F1 Diberikan perhatian [1m]
 F2 British memperkenalkan Durba [1m]
 F3 Durbar memberikan peluang kepada sultan, Ahli Mesyuarat Negeri dan pembesar Melayu menyuarakan pandangan [1m]
 F4 Perkara melibatkan kepentingan bersama [1m]
 F5 Dalam persidangan Majlis Mesyuarat Negeri, bahasa Melayu menjadi Bahasa rasmi persidangan [1m]
 F6 Menggunakan tulisan jawi dalam urusan surat-menyurat [1m]
 [Mana-mana 4 × 1m]
- (c) F1 Semangat setia negara yang tinggi [1m]
 F2 Sanguap berkorban demi bangsa [1m]
 F3 Sedia mempertahankan tanah air [1m]
 F4 Menunjukkan sikap bekerjasama [1m]
 F5 Memilik sifat berani [1m]
 F6 Tabah menghadapi cabaran [1m]
 F7 Tidak mudah terima pengaruh luar [1m]
 [Mana-mana jawapan munasabah] [Mana-mana 4 × 1m]

BAHAGIAN C

- 1 (a) F1 Nama sebenar Tok Janggut ialah Haji Hassan Bin Munas [1m]
 F2 Lahir pada tahun 1853 [1m]
 F3 Di Kampung Jeram, Pasir Puteh, Kelantan [1m]
 F4 Mendapat Pendidikan pondok di Kelantan dan di Makkah [1m]
 [4 × 1m]
- (b) F1 Menentang kekerasan pentadbiran Encik Abdul Latiff, Ketua Jajahan Pasir Puteh [1m]
 F2 Beliau menentang peraturan cukai yang diperkenalkan pada tahun 1915 yang mewajibkan petani membayar cukai tanah [1m]
 F3 Beliau bersemangat jihad menentang British [1m]
 F4 Peristiwa penentangannya bermula pada 29 April 1915, Tok Janggut mengadakan mesyuarat di Kampung Tok Akib [1m]
 F5 Bagi memboikot pengenalan cukai oleh British [1m]
 F6 Tok Janggut merancang menyerang Pasir Puteh [1m]
 F7 Mendapat sokongan daripada Haji Said, Penghulu Adam dan Che Ishak [1m]
 F8 British menyerang Tok Janggut yang berkubu di Kampung Dalam Pupuh Saring [1m]
 F9 Dalam pertempuran tersebut Tok Janggut terkorban [1m]
 [Mana-mana 8 × 1m]
- (c) F1 Mengadakan sambutan Bulan Patriotisme [1m]
 F2 Mewajibkan penyertaan pelajar dalam unit beruniform di peringkat sekolah [1m]
 F3 Mengadakan program dialog antara pemimpin dan rakyat [1m]
 F4 Menghayati prinsip-prinsip Rukun Negara [1m]
 F5 Mengadakan program lawatan ke tempat bersejarah [1m]
 F6 Menyertai kem bina semangat [1m]
 F7 Memperbanyakkan kempen kesedaran [1m]
 F8 Mengadakan pertandingan mencipta lagu patriotik [1m]
 [Mana-mana jawapan munasabah] [8 × 1m]
- 2 (a) F1 Haji Abdul Rahman Limbong menggunakan strategi perundangan [1m]
 H1a Beliau memohon lesen pleader untuk membela petani Terengganu di mahkamah dengan menggunakan hujah agama [1m]
 H1b Beliau menyatakan bahawa tanah yang dikerjakan oleh mereka ialah "Hak Allah SWT" dan rakyat bebas mengerjakannya tanpa perlu membayar cukai [1m]
 H1c Beliau berhujah, sistem percukaaian yang diperkenalkan oleh British adalah berlawanan dengan hukum syarak [1m]
 H1d Melalui perbicaraan tersebut, beliau menuntut hak mengerjakan tanah harus mengikut hukum agama Islam [1m]
 [Mana-mana 4 × 1m]
- (b) F1 Rentap [1m]
 H1a Berjaya mematahkan serangan keluarga Brooke sebanyak dua kali, iaitu pada tahun 1857 dan 1858 kerana keutuhan kubu Bukit Sadok [1m]

- H1b Kubu Bukit Sadok terletak di Kawasan curam [1m]
 H1c Terletak di Kawasan perbukitan yang tinggi [1m]
 H1d Dikelilingi oleh hutan rimba dan bukit batu kapur [1m]
 H1e Terdapat halangan kayu belian setebal dua kaki yang tidak boleh ditembusi oleh peluru [1m]
 H1f Rentap juga menggunakan Meriam "Bujang Timpang Berang" yang diperbuat daripada besi [1m]
 F2 Mat Sator [1m]
 3a Mempunyai kubu yang dikenali sebagai Kota Mat Sator [1m]
 H3b Kubu terletak di Kampung Kapayan Lama, Tambunan yang terletak berdekatan dengan Kota Mat Salleh di Tibabar [1m]
 H3c Kedudukan kota ini strategik [1m]
 H3d Terletak di tebing Sungai Sunsuron yang membekalkan sumber air [1m]
 H3e Kota ini menjadi pusat tinjauan kegiatan British [1m]
 [Mana-mana 8 × 1m]
- (c) F1 Melindungi budaya bangsa negara [1m]
 F2 Mempertahankan maruah/hak bangsa [1m]
 F3 Mempercepatkan kemajuan dan pembangunan negara [1m]
 F4 Mengelakkan ekonomi/politik/sosial dijajah [1m]
 F5 Menjamin kesejahteraan hidup [1m]
 F6 Mengekalkan perpaduan bangsa [1m]
 F7 Bebas menentukan hala tuju negara [1m]
 F8 Mengekalkan kebebasan tanpa dikawal [1m]
 F9 Mengekalkan pemerintahan sendiri [1m]
 [Mana-mana jawapan munasabah] [Mana-mana 8 × 1m]

BAB 8

Kebijaksanaan Raja dan Pembesar Melayu Menangani Cabaran Barat

BAHAGIAN A

1 D	2 A	3 B	4 C	5 C
6 C	7 B	8 A	9 C	10 B
11 B	12 A	13 D	14 D	15 A
16 C	17 B	18 C	19 A	20 B

BAHAGIAN B

- 1 (a) F1 Meadow Frost (Perlis) [1m]
 F2 W.G Maxwell (Kedah) [1m]
 F3 J.S Mason (Kelantan) [1m]
 F4 J.L Humphreys (Terengganu) [1m]
 [Mana-mana 2 × 1m]
- (b) F1 Sultan Abdul Hamid Halim Shah berasa tersinggung kerana tidak dibawa berunding perihal negeri baginda [1m]
 F2 Berdasarkan Protokol Sempadan Perjanjian Bangkok 1909, Kedah kehilangan wilayah Sadao, Setul, Pulau Terutau, Butang dan pulau-pulau sekitarnya kepada Siam [1m]
 F3 Sultan Abdul Hamid Halim Shah menegaskan sempadan baharu di antara Kedah dan Siam harus ditentukan mengikut kriteria sempadan yang sedia ada [1m]
 F4 Baginda amat murka sehingga menyatakan tidak akan memaafkan pihak yang menjual pihak yang menjual negeri Kedah [1m]
 [4 × 1m]
- (c) F1 Menggunakan perundingan dalam membincangkan isu [1m]
 F2 Tidak menimbulkan isu-isu sensitif [1m]
 F3 Memodenkan sistem pertahanan negara [1m]
 F4 Sentiasa berhati-hati dalam tindakan [1m]
 F5 Mengukuhkan perpaduan kaum [1m]
 [Mana-mana jawapan munasabah] [Mana-mana 4 × 1m]
- 2 (a) F1 Menjamin keselamatan perairan [1m]
 F2 Mengasaskan Bandar Iskandar Puteri [1m]
 F3 Memodenkan pentadbiran negeri [1m]
 F4 Mengeksplotasi hasil [1m]
 F5 Memperkenalkan sistem Kangcu [1m]
 [Mana-mana 2 × 1m]
- (b) F1 Melantik kangcu [1m]
 F2 Iaitu ketua petempatan di lembah sungai [1m]
 F3 Memberikan surat sungai/surat kuasa atau surat kebenaran untuk menetap [1m]
 F4 Mengusahakan pertanian di lembah sungai Johor [1m]
 F5 Mewujudkan kangkar [1m]

- F6 Membina petempatan orang Cina yang dibina berhampiran dengan muara sungai [1m]
[Mana-mana 4 × 1m]
- (c) F1 Negara akan mundur [1m]
F2 Perpaduan tidak dapat dicapai [1m]
F3 Negara akan mudah dijajah [1m]
F4 Pembangunan tidak akan berlaku [1m]
F5 Ekonomi akan merudum [1m]
F6 Sikap pentingkan diri akan berleluasa [1m]
[Mana-mana jawapan munasabah]
[Mana-mana 4 × 1m]
- 3 (a) F1 Wadah pertemuan antara Raja-raja Melayu dengan pihak British [1m]
F2 Membangkitkan isu-isu masyarakat tempatan yang terjejas akibat dasar pentadbiran British [1m]
[2 × 1m]
- (b) F1 Mengkritik pemusatan kuasa di tangan Residen Jeneral [1m]
F2 Mendesak dilaksanakan langkah mengembalikan kuasa kepada institusi raja [1m]
F3 Mendesak bilangan pegawai Melayu dalam perkhidmatan kerajaan persekutuan ditambah dan dilantik ke jawatan yang lebih tinggi [1m]
F4 Menuntut Bahasa Melayu digunakan sebagai bahasa rasmi Persekutuan [1m]
[4 × 1m]
- (c) F1 Taat setia kepada Raja [1m]
F2 Tidak menghina institusi beraja [1m]
F3 Menjaga nama baik negara [1m]
F4 Mematuhi undang-undang [1m]
F5 Menyumbang masa dan tenaga untuk pembangunan masyarakat dan negara [1m]
F6 Berjiwa patriotik [1m]
F7 Menghormati pentadbiran negara [1m]
F8 Menyambut ketibaan raja/pemimpin dengan meriah [1m]
[Mana-mana jawapan munasabah]
[Mana-mana 4 × 1m]
- 4 (a) F1 15 Julai 1909 [1m]
F2 W.G. Maxwell [1m]
[2 × 1m]
- (b) F1 Penggunaan bahasa Melayu dalam pentadbiran dan perundangan [1m]
F2 Penggunaan kalendar Hijrah [1m]
F3 Cuti umum pada hari Jumaat [1m]
F4 Keutamaan melantik pegawai Melayu dalam pentadbiran [1m]
[4 × 1m]
- (c) F1 Mengubah status sosial/cara hidup [1m]
F2 Meningkatkan ekonomi negara [1m]
F3 Membangunkan kebajikan masyarakat [1m]
F4 Meningkatkan kebolehan dan potensi diri [1m]
F5 Memperkukuhkan nilai agama dalam kehidupan [1m]
F6 Melahirkan pemimpin yang berwibawa [1m]
F7 Pentadbiran negara kukuh dan stabil [1m]
[Mana-mana jawapan munasabah]
[Mana-mana 4 × 1m]

BAHAGIAN C

- 1 (a) F1 Aspek pentadbiran [1m]
F2 Aspek kewangan [1m]
F3 Aspek undang-undang [1m]
F4 Aspek pelajaran [1m]
F5 Aspek kesihatan [1m]
F6 Aspek tanah [1m]
F7 Aspek polis [1m]
F8 Aspek tentera [1m]
[Mana-mana 4 × 1m]
- (b) F1 Sultan Zainal Abidin III Bersama-sama Yang Dipertuan Muda Tengku Muhammad melakukan pembaharuan dan pemodenan dalam bidang pentadbiran [1m]
H1a Menubuhkan Jemaah Mesyuarat Kerajaan [1m]
H1b Menubuhkan Jemaah Menteri sejak tahun 1912 [1m]
F2 Penubuhan jabatan-jabatan kerajaan [1m]
H2a Pejabat Setiausaha Kerajaan [1m]
H2b Pejabat Perbendaharaan [1m]
H2c Pejabat Pesuruhjaya Keadilan [1m]

- H2d Pejabat Agama dan Pelajaran [1m]
H2e Pejabat Kerja Raya [1m]
H2f Pejabat Pesuruhjaya Hutan [1m]
[8 markah]
- (c) F1 Memberikan keselesaan kepada rakyat [1m]
F2 Melahirkan warganegara yang berani untuk bersaing [1m]
F3 Memudahkan usaha pembangunan ekonomi [1m]
F4 Menaikkan imej negara [1m]
F5 Mampu menyaingi negara maju yang lain [1m]
F6 Menarik kemasukan pelabur luar [1m]
F7 Melahirkan warganegara yang kreatif dan kritis [1m]
F8 Mewujudkan masyarakat yang berkelas dunia [1m]
[Mana-mana jawapan munasabah]
[8 × 1m]
- 2 (a) F1 Kemakmuran ekonomi Johor [1m]
F2 Jati diri dalam kalangan rakyat Johor masih kekal dan utuh [1m]
F3 Berjaya menarik pelabur asing [1m]
H3a Melabur dalam sektor pertanian komersial [1m]
H3b Gambir dan lada hitam [1m]
F4 Sumber hasil pertanian membawa kepada kemajuan ekonomi Johor [1m]
[Mana-mana 4 × 1m]
- (b) F1 Ditubuhkan hasil inisiatif Yamtuan Besar Negeri Sembilan, Tuanku Muhammad Ibni Yamtuan Antah [1m]
H1a Sultan Perak, Sultan Alang Iskandar [1m]
H1b Undang Luak Rembau, Dato' Abdullah Dahan [1m]
H1c Raja Di Hilir Perak, Raja Chulan ibni Sultan Abdullah [1m]
F2 Mendesak melalui Durbar [1m]
H2a Majlis Perundangan Persekutuan [1m]
H2b Keperluan pasukan bersenjata [1m]
H2c Dianggotai oleh anak watan [1m]
H2d Memelihara kedaulatan dan keselamatan negara [1m]
F3 Kompeni Percubaan diwujudkan di Port Dickson, Negeri Sembilan pada tahun 1933 [1m]
H3a Menjadi Rejimen Askar Melayu pada tahun 1935 [1m]
H3b Menjadi asas penubuhan pasukan tentera di negara kita [1m]
H3c Dianugerahkan gelaran Diraja [1m]
H3d Menjadi Rejimen Askar Melayu Diraja (RAMD) [1m]
[Mana-mana 8 × 1m]
- (c) F1 Melatih generasi muda dengan nilai kepimpinan [1m]
H1a Mampu mengurus diri [1m]
H1b Mampu mempengaruhi orang lain [1m]
F2 Mendedahkan generasi muda dengan sirah Rasulullah [1m]
H2 Supaya menerapkan sifat bertanggungjawab dan amanah [1m]
H2b Mempunyai ketahanan [1m]
H2c Bersedia menerima kritikan [1m]
F3 Menanamkan nilai positif dalam diri [1m]
H3a Supaya tidak mudah lemah untuk menghadapi cabaran [1m]
F4 Menggalakkan generasi muda bersukan [1m]
H4a Semangat kesukanan dapat memupuk semangat kerjasama yang tinggi [1m]
H4b Bersukan juga mampu memupuk erti perjuangan dan tidak mudah mengaku kalah [1m]
[Mana-mana jawapan munasabah]
[Mana-mana 8 × 1m]

UJIAN PERTENGAHAN SESI AKADEMIK

BAHAGIAN A

1 D	2 A	3 A	4 C	5 C
6 B	7 A	8 D	9 A	10 B
11 A	12 B	13 C	14 A	15 A
16 C	17 D	18 D	19 B	20 A

BAHAGIAN B

- 1 (a) F1 Serangan fizikal [1m]
 F2 Pakatan [1m]
 F3 Perjanjian [1m]
 [Mana-mana 2 × 1m]
- (b) F1 Belanda berperang dengan penduduk tempatan di Pulau Pangkor (1650) [1m]
 F2 Berperang di Kuala Perak (1651) disebabkan oleh dasar monopoli bijih timah oleh Belanda [1m]
 F3 Pada 1763, Belanda berperang dengan angkatan Selangor dan Rembau kerana bimbang penguasaan Selangor ke atas Selat Melaka [1m]
 F4 Pada 1782, Belanda berperang dengan Johor disebabkan berlaku perselisihan mengenai perdagangan [1m]
 F5 Pada 1784, Belanda berperang dengan angkatan Johor dan Selangor kerana masalah perebutan perairan Selat Melaka [1m]
 F6 Pada 1784 dan 1785, Belanda berperang dengan Angkatan Selangor di Kuala Selangor [1m]
 [Mana-mana 4 × 1m]
- (c) F1 Kaya dengan hasil bumi [1m]
 F2 Kaya dengan hasil laut dan hasil hutan [1m]
 F3 Kedudukan yang strategik [1m]
 F4 Kawasan pasaran yang luas [1m]
 F5 Mempunyai kemakmuran dan kestabilan [1m]
 [Mana-mana jawapan munasabah]
 [Mana-mana 4 × 1m]
- 2 (a) F1 Menamatkan pertikaian British dan Belanda berkaitan Singapura [1m]
 F2 Dasar persahabatan British dan Belanda di Eropah [1m]
 F3 Penyelesaian untuk perdamaian [1m]
 [Mana-mana 2 × 1m]
- (b) F1 Menyebabkan termeterainya Perjanjian London 1824/ Perjanjian Inggeris Belanda [1m]
 F2 Perjanjian ini bertujuan menamatkan pertikaian dan hubungan tegang antara dua kuasa Eropah tersebut [1m]
 F3 Demi menjaga kepentingan masing-masing di Alam Melayu [1m]
 F4 British dapat menguasai Melaka apabila berlaku pertukaran wilayah antara British dengan Belanda [1m]
 [4 × 1m]
- (c) F1 Berwaspada terhadap anasir luar [1m]
 F2 Bijak dalam sebarang tindakan [1m]
 F3 Masyarakat perlu bersatu padu menjaga negara [1m]
 F4 Bersemangat patriotik [1m]
 F5 Memiliki semangat jati diri [1m]
 [Mana-mana jawapan munasabah]
 [Mana-mana 4 × 1m]
- 3 (a) F1 Perak [1m]
 F2 Selangor [1m]
 F3 Negeri Sembilan [1m]
 F4 Pahang [1m]
 [Mana-mana 2 × 1m]
- (b) F1 Mengatasi kelemahan sistem residen [1m]
 F2 Menyeragam pentadbiran [1m]
 F3 Menangani masalah kewangan Pahang [1m]
 F4 Menjamin keselamatan negeri [1m]
 [4 × 1m]
- (c) F1 Taat setia kepada raja dan negara [1m]
 F2 Mematuhi perlembagaan negara [1m]
 F3 Mengekalkan perpaduan kaum [1m]
 F4 Berbangga dengan warisan negara [1m]
 F5 Berkhidmat dengan jujur dan amanah [1m]
 [Mana-mana jawapan munasabah]
 [Mana-mana 4 × 1m]
- 4 (a) F1 Menjalinkan hubungan luar dengan negeri-negeri Melayu yang lain [1m]
 H1 Terengganu, Pahang, Perak dan Selangor [1m]
 F2 Menjalinkan hubungan dengan negara-negara luar [1m]
 H2 Melalui lawatan ke Eropah dan Johor [1m]
 [Mana-mana 2 × 1m]

- (b) F1 Mengasaskan sistem pentadbiran moden yang cekap dan berkesan [1m]
 H1 Mewujudkan Majlis Jemaah Diraja Johor, Jemaah Menteri dan jabatan-jabatan lain [1m]
 F2 Mewujudkan jawatan baharu bagi melicinkan pentadbiran [1m]
 H1 Jawatan Menteri Besar dan Setiausaha kerajaan [1m]
 [Mana-mana 4 × 1m]
- (c) F1 Meningkatkan kadar celik huruf dalam kalangan masyarakat [1m]
 F2 Memperbanyak kolej dan universiti swasta [1m]
 F3 Menghantar lebih ramai pelajar ke luar negara untuk meningkatkan pelbagai kemahiran [1m]
 F4 Memperbanyak sekolah berasaskan kemahiran teknologi dan vokasional [1m]
 F5 Melatih murid berfikir secara kreatif dan kritis [1m]
 [Mana-mana jawapan munasabah]
 [Mana-mana 4 × 1m]

BAHAGIAN C

- 1 (a) F1 Ditadbir oleh Residen Konsular [1m]
 F2 Sistem Kapitan diteruskan bagi mewujudkan keamanan dalam komuniti kaum [1m]
 F3 Suku-suku kaum diletakkan di bawah seorang ketua kaum yang berperanan sebagai penegak undang-undang [1m]
 F4 Bagi masyarakat luar bandar, tanggungjawab tersebut diserahkan kepada penghulu [1m]
 [4 × 1m]
- (b) F1 British dapat menguasai keseluruhan Selat Melaka sebagai laluan utama perdagangan di Alam Melayu [1m]
 F2 Taraf pelabuhan bebas Negeri-negeri Selat berjaya menarik kedatangan pedagang tempatan dan kapal-kapal dagang dari Alam Melayu serta pedagang luar dari Alam Melayu [1m]
 C2 Contohnya Arab, India, China, Eropah dan Amerika [1m]
 F3 Negeri-negeri Selat menjadi pusat pengumpulan hasil-hasil dari Alam Melayu terutama bijih timah [1m]
 H3 Untuk mengimbangi perdagangan British dengan China serta menyaingi pelabuhan-pelabuhan Belanda di Alam Melayu [1m]
 F4 Menjadi pintu masuk bagi buruh luar untuk mempercepatkan pembangunan ekonomi British [1m]
 F5 Menyebabkan kewujudan masyarakat berbilang kaum di Negeri-negeri Selat [1m]
 F6 Penanaman modal oleh pelabur luar menyebabkan perkembangan Negeri-negeri Selat berlaku dengan pantas [1m]
 [Mana-mana 8 × 1m]
- (c) F1 Kita hendaklah mempertahankan kekayaan dan keistimewaan negara [1m]
 H1 Agar tidak dieksploitasi oleh orang asing [1m]
 F2 Kita harus mempertahankan kedaulatan negara [1m]
 H2 Kuasa asing sentiasa mencari peluang untuk menguasainya [1m]
 F3 Kita perlu bijak menangani muslihat musuh [1m]
 H3 Mereka akan menggunakan pelbagai strategi untuk mencapai matlamat [1m]
 F4 Kita hendaklah ingat apabila negara telah dikuasai oleh orang asing [1m]
 H4 Amat sukar untuk mendapatkannya semula [1m]
 [Mana-mana jawapan munasabah]
 [8 × 1m]
- 2 (a) F1 Keadaan kucar-kacir [1m]
 F2 Perang Larut 1861 – 1874 [1m]
 F3 Kemasukan pelombong Cina [1m]
 F4 Memajukan perlombongan bijih timah di Larut [1m]
 F5 Pergaduhan berpanjangan pelombong Cina [1m]
 F6 Ghee Hin dengan Hai San [1m]
 F7 Menjejaskan perdagangan bijih timah di negeri-negeri Selat [1m]
 F8 Golongan pelabur Eropah dan pedagang Negeri-negeri Selat meminta British campur tangan [1m]
 [Mana-mana 4 × 1m]

- (b) F1 Raja Abdullah diiktiraf sebagai Sultan Perak [1m]
 F2 Raja Ismail dibenarkan memakai gelaran Sultan Muda [1m]
 H2 Diberikan sebuah jajah kecil untuk ditadbir [1m]
 F3 Sultan menerima seorang Residen British [1m]
 H3a Nasihatnya mesti diterima dan dipatuhi dalam semua urusan pentadbiran [1m]
 H3b Kecuali berkaitan agama Islam dan adat Melayu [1m]
 F4 Ngah Ibrahim diakui sebagai Orang Kaya Menteri Larut [1m]
 H4 Menerima seorang Penolong Residen [1m]
 F5 British berkuasa penuh ke atas pungutan cukai di Perak [1m]
 [Mana-mana 8 × 1m]
- (c) F1 Sultan kehilangan kuasa [1m]
 H1 Residen sebagai penasihat sultan [1m]
 H2 Residen mengambil alih urusan pentadbiran [1m]
 H2a Peranan pembesar-pembesar diganti oleh pegawai [1m]
 H2b Sultan akur arahan Residen [1m]
 H2c Kuasa sultan terbatas [1m]
 C2a Sultan berkuasa dalam hal agama Islam dan adat istiadat [1m]
 F2 Campur tangan terhadap adat resam tempatan [1m]
 H2a Residen melantik pegawai pemungut cukai dan majistret [1m]
 H2b Kemarahan pembesar Melayu [1m]
 H2c Pembesar Hilang punca pendapatan dan pengaruh [1m]
 C2a Amalan hamba abdi dihapuskan [1m]
 F3 Jurang sosioekonomi antara kaum [1m]
 H3a Tumpuan ekonomi British terhadap kawasan perlombongan bijih timah [1m]
 H3b Mengabaikan kemajuan di kampung [1m]
 H3c Orang Melayu tiada peluang pendidikan [1m]
 [Mana-mana jawapan munasabah]
 [Mana-mana 8 × 1m]

UJIAN AKHIR SESI AKADEMIK

BAHAGIAN A

1 A	2 B	3 C	4 C	5 D
6 B	7 A	8 D	9 C	10 B
11 A	12 B	13 C	14 B	15 D
16 B	17 A	18 D	19 A	20 A

BAHAGIAN B

- 1 (a) F1 'Beban Orang Putih' bermaksud tanggungjawab mereka untuk membantu dan memberikan kesejahteraan kepada peribumi di wilayah yang dijajah oleh mereka [1m]
 F2 Mereka berhujah bahawa peradaban mereka lebih tinggi berbanding dengan kebudayaan penduduk yang dijajah oleh mereka [1m]
 F3 Kuasa Barat berhasrat untuk menyebarkan pengaruh dan tamadun mereka ke seberang laut [1m]
 [Mana-mana 2 × 1m]
- (b) F1 Britain [1m]
 F2 Jerman [1m]
 F3 Perancis [1m]
 F4 Sepanyol [1m]
 F5 Amerika Syarikat [1m]
 [Mana-mana 4 × 1m]
- (c) F1 Mempelajari ilmu tentang selok-belok pentadbiran moden Barat [1m]
 F2 Memodenkan sistem pertahanan tempatan terutama persenjataan [1m]
 F3 Mengekalkan kestabilan politik negeri dengan mengelakkan perebutan kuasa kalangan pemimpin [1m]
 F4 Menyelesaikan masalah politik dalam kalangan pemimpin dengan segera [1m]
 H4 Supaya kuasa asing tidak berpeluang untuk campur tangan [1m]
 F5 Menggubal undang-undang tubuh kerajaan bagi setiap negeri [1m]
 H5 Mengelakkan kuasa asing mencadangkan undang-undang mereka yang dianggap moden [1m]
 (Mana-mana munasabah)
 [Mana-mana 4 × 1m]

- 2 (a) F1 Rundingan [1m]
 F2 Ugutan [1m]
 F3 Perjanjian [1m]
 F4 Ketenteraan [1m]
 [Mana-mana 2 × 1m]
- (b) F1 Membina benteng dan kubu yang dilengkapi dengan meriam [1m]
 F2 Didirikan di kawasan yang strategik bagi mengawal kawasan tersebut [1m]
 F3 Kubu di Sg Skrang dibina pada 1849 selepas Perang Beting Maru tamat [1m]
 H3 Bagi memerhati pergerakan kaum Iban Skrang daripada menentang pentadbiran Brooke [1m]
 F5 Pada 1849, kubu ini dinamakan Fort James [1m]
 F6 Pada 1862, Renjer Sarawak ditubuhkan [1m]
 H6 Bagi mengawasi keamanan dan pertahanan [1m]
 [Mana-mana 4 × 1m]
- (c) F1 Kekayaan bahan mentah [1m]
 H1 Bijih timah, hasil laut, hasil hutan [1m]
 F2 Kedudukan yang strategik [1m]
 F3 Tanah yang subur [1m]
 F4 Berlaku Revolusi Perindustrian di Eropah [1m]
 F5 Mempunyai pasaran yang luas [1m]
 F6 Pemimpin yang lemah dan sering bertelingkah [1m]
 (Mana-mana munasabah)
 [Mana-mana 4 × 1m]
- 3 (a) F1 Serangan penyakit [1m]
 F2 Pengeluaran yang berlebihan dari Brazil [1m]
 [2 × 1m]
- (b) F1 Guthrie [1m]
 F2 Sime Darby [1m]
 F3 United Plantations [1m]
 F4 Harrisons & Crosfield [1m]
 F5 Boustead Buttery Estate [1m]
 [Mana-mana 4 × 1m]
- (c) F1 Menggunakan jentera moden [1m]
 F2 Menanam tanaman dari benih yang bermutu [1m]
 F3 Menggunakan baja yang baik [1m]
 F4 Menggunakan teknik penanaman yang moden [1m]
 F5 Menghantar pelajar ke luar negara untuk mempelajari teknik moden dalam pertanian [1m]
 F6 Penyelidikan untuk mencari benih, baja dan racun yang bermutu [1m]
 F7 Memasarkan hasil pertanian di dalam dan luar negara [1m]
 [Mana-mana jawapan munasabah]
 [Mana-mana 4 × 1m]
- 4 (a) F1 Long Jaafar [1m]
 F2 Ngah Ibrahim [1m]
 [2 × 1m]
- (b) F1 Bertanggungjawab mengawal hubungan Johor dengan British [1m]
 F2 Bijak dalam diplomasi dan berpandangan jauh dalam usaha mengekalkan kedaulatan negeri [1m]
 F3 Bijaksana mematahkan usaha perluasan kuasa British menyebabkan beliau dibersarakan atas desakan British [1m]
 F4 Perintis penubuhan Pakatan Belajara Mengajar Pengetahuan Bahasa pada tahun 1888 [1m]
 [4 × 1m]
- (c) F1 Bijak dalam membuat keputusan [1m]
 F2 Perlantikan pemimpin yang berwibawa/cekap/mahir/bijak [1m]
 F3 Sentiasa berfikiran positif [1m]
 F4 Amanah dalam menjalankan tugas [1m]
 F5 Bersemangat waja [1m]
 F6 Bercita-cita tinggi [1m]
 [Mana-mana jawapan munasabah]
 [Mana-mana 4 × 1m]

BAHAGIAN C

- 1 (a) F1 Sultan atau Raja mengetuai pentadbiran peringkat negeri [1m]
 F2 Menjadi lambang kedaulatan negeri [1m]
 F3 Kaum kerabat Di Raja [1m]
 F4 Pembesar membantu pentadbiran/melaksanakan perintah Sultan [1m]
 [4 × 1m]
- (b) F1 Terdapat 2 jenis perundangan [1m]
 H1 Undang-undang bertulis [1m]
 F2 Undang-undang tidak bertulis (adat) [1m]
 C1 Contoh undang-undang tidak bertulis adalah Adat Perpatih [1m]
 C2 Contoh undang-undang bertulis adalah Hukum Kanun Melaka, Hukum Kanun Pahang, dan Undang-Undang 99 Perak [1m]
 F3 Di Sarawak dan Sabah peraturan hidup dan undang-undang berdasarkan hukum adat [1m]
 H3a Diamalkan secara tradisi turun-temurun [1m]
 H3b Melalui kepercayaan suku masing-masing [1m]
 [8 × 1m]
- (c) F1 Mengekalkan tradisi dan warisan nenek moyang [1m]
 F2 Menentukan kehidupan bermasyarakat teratur [1m]
 F3 Merupakan peraturan hidup yang perlu dipatuhi [1m]
 F4 Menjamin keharmonian dan keamanan dalam masyarakat [1m]
 F5 Memilih pemimpin masyarakat [1m]
 F6 Menentukan jurai keturunan [1m]
 F7 Menentukan denda dan hukuman [1m]
 F8 Mengawal tingkah laku manusia [1m]
 F9 Memahami adat dan tradisi keluarga dan masyarakat [1m]
 [Mana-mana jawapan munasabah]
 [Mana-mana 8 × 1m]
- 2 (a) F1 Perundangan [1m]
 F2 Jabatan dan agensi kerajaan [1m]
 F3 Kewujudan syarikat perwakilan [1m]
 F4 Pewujudan sistem kewangan dan insurans [1m]
 [4 × 1m]
- (b) F1 Pada tahun 1913, Majlis Mesyuarat Persekutuan meluluskan Akta Tanah Simpanan Melayu [1m]
 H1a Menurut akta ini, Presiden boleh mengisytiharkan mana-mana tanah dalam sesebuah negeri sebagai hak orang Melayu [1m]
 H1b Tanah tersebut tidak boleh dijual, dipajak gadaai atau dipindah milik kepada orang bukan Melayu [1m]
 F2 Land Order [1m]
 H2a Yang memperuntukkan hak milik tanah simpanan peribumi diwartakan pada tahun 1931 [1m]
 H2b Matlamatnya adalah untuk melindungi kepentingan masyarakat peribumi daripada dicerobohi oleh kaum pendatang yang membuka tanah untuk pertanian [1m]
 F3 Pada tahun 1933, Land Settlement Order dikuatkuasakan [1m]
 H3 Untuk melindungi masyarakat Peribumi [1m]
 F4 Land Order 1948 [1m]
 H4 Tanah Sarawak dibahagikan kepada kawasan tanah campuran, kawasan tanah peribumi, kawasan tanah adat peribumi, kawasan tanah simpanan dan kawasan tanah [1m]
 [Mana-mana 8 × 1m]
- (c) F1 Memperkenalkan hak pemilikan tanah yang sistematik [1m]
 F2 Mengelakkan campur tangan asing/orang luar [1m]
 F3 Mengelakkan jual beli/pajakan/gadaian tanah kepada orang luar [1m]
 F4 Memperkenalkan Tanah Simpanan Melayu [1m]
 F5 Imigran tidak mempunyai hak dalam pemilikan tanah di Tanah Melayu/Sabah/Sarawak [1m]
 F6 Penduduk tempatan sahaja yang mempunyai hak terhadap tanah [1m]
 F7 Mengenakan cukai yang rendah [1m]
 F8 Mengusahakan tanah/mengkomersialkan penggunaan tanah [1m]
 F9 Membuka tanah-tanah baru hanya untuk orang tempatan [1m]
 F10 Kuasa meluluskan tanah di tangan pembesar/raja [1m]
 [Mana-mana jawapan munasabah]
 [Mana-mana 8 × 1m]